

Załącznik
do Uchwały Nr XX/125/04
Rady Miasta Siemiatycze
z dnia 17 września 2004 r.

„Program Ochrony
Środowiska
dla Miasta Siemiatycze
na lata 2004-2015”

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	2
1.1. Podstawa prawna opracowania	5
1.2. Treść dokumentu	5
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA SIEMIATYCZE	6
2.1 Położenie, historia i ogólne dane fizjograficzne	6
2.2 Sytuacja demograficzna.....	7
3. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA MIASTA SIEMIATYCZE.....	8
3.1 Położenie geograficzne i rzeźba terenu	8
3.2 Warunki klimatyczne	9
3.3 Zasoby glebowe	10
3.4 Budowa geologiczna	11
3.5 Zasoby wód powierzchniowych i podziemnych	12
3.6.1 Szata roślinna	13
3.6.2 Świat zwierząt	14
3.7 Obiekty podlegające szczególnej ochronie	14
4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA OCHRONY ŚRODOWISKA.....	14
4.1 Ujęcia, wodociągi i stacje uzdatniania wody	14
4.2 Oczyszczalnie ścieków wraz z systemem kanalizacji	15
4.3 Gromadzenie i unieszkodliwianie odpadów.....	16
4.4 Infrastruktura związana z zaopatrzeniem w energię ciepłą.....	17
4.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	17
5. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO MIASTA	18
5.1 Zanieczyszczenia wód	18
5.2 Zanieczyszczenia powietrza.....	18
5.3 Zanieczyszczenia powierzchni ziemi.....	21
5.4 Zagrożenia elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym ..	21
5.4.1 Hałas i wibracje	22
5.4.2 Awarie	23
6. ZAŁOŻENIA POLITYKI EKOLOGICZNEJ MIASTA SIEMIATYCZE WYNIKAJĄCE Z PRZYJĘTYCH DO REALIZACJI DOKUMENTÓW OKREŚLAJĄCYCH STRATEGIĘ ROZWOJU REGIONU.	24
7. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA MIASTA SIEMIATYCZE	29
7.1. Cel strategiczny i cele ogólne.....	31
7.2. Cele i zadania realizacyjne	32
7.2.1. Ochrona przyrody i krajobrazu	32
7.2.2. Ochrona środowiska naturalnego.....	33
7.2.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi	35
7.2.4. Działania o charakterze systemowym.....	36
7.3. Program ochrony środowiska w latach 2004 – 2007.....	37
8. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	46
8.1. Instrumenty polityki ochrony środowiska	46
8.2. Finansowanie zadań	55
Literatura	57

1. Wprowadzenie

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, przyjęta w 1997 roku stwierdza, że Polska – kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju – zapewnia ochronę środowiska naturalnego. Nakłada ona również na władze publiczne obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

W 2000 roku sporządzony został dokument programowy **II Polityka ekologiczna państwa**, który w 2001 roku został zaakceptowany przez Sejm. Ustala on cele ekologiczne do 2010 i 2025 roku. *II Polityka ekologiczna państwa* zakłada, że niepodważalnym kryterium obowiązującym na każdym szczeblu jej realizacji – także regionalnym i lokalnym – jest człowiek, jego zdrowie oraz komfort środowiska, w którym żyje i pracuje.

Człowiek jest ściśle związany w swojej działalności z systemem przyrodniczym (ziemia, woda, powietrze, zasoby i różnorodność biologiczna, ekosystemy). Zachowanie równowagi w tym związku wymaga spójnego zarządzania wieloma czynnikami oddziałującymi na środowisko, w tym:

- dostępem do zasobów środowiska,
- racjonalnym użytkowaniem zasobów przyrodniczych,
- zapobieganiem powstawaniu negatywnych skutków działalności gospodarczej,
- likwidacją negatywnych skutków działalności gospodarczej.

Głównym celem *II Polityki ekologicznej państwa* jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju, przy założeniu, że właściwa regulacja korzystania ze środowiska przyczyni się do eliminacji zagrożeń dla jakości i trwałości zasobów przyrodniczych. Przy jej realizacji powinny obowiązywać zasady:

- zrównoważonego rozwoju – jako zasada podstawowa,
- przezorności – przewidująca, że rozwiązywanie pojawiających się problemów powinno następować po stronie bezpiecznej oraz związana z nią zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska,
- integracji polityk: ekologicznej i sektorowych,
- równego dostępu do środowiska przyrodniczego, w kategoriach równoważenia szans człowieka i przyrody oraz sprawiedliwości międzypokoleniowej, międzyregionalnej i międzygrupowej,
- regionalizacji w ramach ekosystemów europejskich oraz regionalizacji w stosunku do obszarów o zróżnicowanym stopniu przekształcenia i degradacji z równoczesnym rozszerzeniem uprawnień samorządu terytorialnego i wojewodów,
- uspołecznienia,
- „zanieczyszczający płaci”,
- prewencji – przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć,
- stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),
- klauzul zabezpieczających, umożliwiających państwom członkowskim stosowanie ostrzejszych kryteriów w porównaniu z wymogami prawa wspólnotowego,
- skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej.

Proces osiągnięcia bezpieczeństwa ekologicznego kraju podzielono na trzy etapy:

- I etap - realizacja celów krótkookresowych (lata 2000 – 2002) w trakcie ubiegania o członkostwo w UE,
- II etap - realizacja celów średniookresowych (lata 2003 – 2010) w pierwszym okresie członkostwa, zakładającym okresy przejściowe i realizację programów dostosowawczych,
- III etap - realizacja celów długookresowych w ramach *Strategii zrównoważonego rozwoju Polski do 2025 roku*.

Głównymi zadaniami polityki ekologicznej I etapu były:

- pełna realizacja postanowień „Układu Europejskiego”, ustalającego dziesięcioletni okres dla harmonizacji polskiego prawa ekologicznego z wymogami Unii Europejskiej (1994 – 2004),
- pełna realizacja *narodowego programu przygotowania do członkostwa w Unii Europejskiej*, ustalającego zadania szczegółowe dla okresu przedakcesyjnego i zakładającego gotowość integracji w roku 2002.

Wymienione zadania były realizowane poprzez:

- harmonizację polskich przepisów prawnych z regulacjami obowiązującymi w Unii Europejskiej,
- reformę mechanizmów zarządzania ochroną środowiska, dostosowującą ją do wymogów związanych z integracją europejską,
- stworzenie warunków prawnych i organizacyjnych do realizacji międzynarodowych konwencji ekologicznych,
- pełne wdrożenie reformy zarządzania państwem we wszystkich ogniach związanych z ochroną środowiska,
- sukcesywne wdrażanie rozwiązań prawnych w sferze ekologicznej, przyjętych w latach 2000 – 2002 przez Unię Europejską,
- zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko i zdrowie człowieka tak zwanych „gorących punktów”, tzn. miejsc intensywnego zagrożenia ekologicznego oraz zmniejszenie ich liczby,
- usprawnienie systemu przeciwdziałania powstawaniu nadzwyczajnych zagrożeń środowiska (poważnych awarii) oraz rozbudowę systemu ratownictwa ekologicznego i likwidacji skutków takich zagrożeń,
- podjęcie działań zmierzających do zintegrowania celów polityki sektorowej z polityką ekologiczną,
- rozpoczęcie wdrażania do realizacji polityki ekologicznej, nowoczesnych i skutecznych mechanizmów, metod i procedur, których pełne wdrożenie powinno nastąpić w okresie dostosowawczym.

Cele średniookresowe II etapu (2003 – 2010) przewidują istotną poprawę stanu środowiska, praktyczne wdrożenie unijnych przepisów i standardów ekologicznych oraz postanowień konwencji międzynarodowych i umów dwustronnych, a także wzmocnienie instytucjonalne podejmowanych działań.

Cele długookresowe III etapu (do 2025 roku) wiążą się z perspektywą zrównoważenia społeczno – gospodarczych procesów rozwojowych i pełną rewitalizacją zniszczonych ekosystemów. Zakładają one:

- ugruntowanie konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju,
- utrwalenie zasady skutecznej kontroli państwa nad strategicznymi zasobami przyrodniczymi,

- pełną integrację polityk – przestrzennej, ekologicznej i sektorowych,
- dokonanie przebudowy modelu produkcji i konsumpcji w kierunku poprawy efektywności surowcowo-energetycznej oraz minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko wszelkich form działalności człowieka i rozwoju cywilizacyjnego,
- zachowanie obszarów o wysokich walorach turystyczno – rekreacyjnych,
- utrzymanie i ochronę istniejących ekosystemów o cennych wartościach przyrodniczych i kulturowych,
- odbudowę zniszczeń powstałych w środowisku przyrodniczym i renaturalizację cennych przyrodniczo obszarów,
- efektywny wzrost wartości produkcji w rolnictwie i leśnictwie poprzez lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego oraz podnoszenie jakości zdrowotnej produktów przy przeciwdziałaniu nadmiernej intensywności procesów produkcyjnych oraz metod upraw i chowu zwierząt,
- rezygnację z niektórych osiągnięć nauki i techniki, które mogłyby negatywnie oddziaływać na środowisko,
- wypracowanie mechanizmów reagowania na nowe wyzwania pojawiające się wraz z postępującym rozwojem cywilizacji.

W 2002 roku opracowany został **Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa, na lata 2002 - 2010**, który jest dokumentem o charakterze operacyjnym tj. wskazującym wykonawców i terminy realizacji konkretnych zadań lub pakietów zadań przewidzianych do realizacji, a także szacującym niezbędne nakłady i źródła ich finansowania.

W związku z koniecznością dokonania harmonizacji polskiego prawa ochrony środowiska z prawem Unii Europejskiej, przepisy zawarte w unijnych aktach prawnych w tym zakresie są automatycznie transponowane do prawa krajowego.

Polska jest obecnie sygnatariuszem 33 konwencji, porozumień międzynarodowych oraz protokołów w dziedzinie ochrony środowiska, z których 21 ratyfikowała. Postanowienia większości konwencji mają odzwierciedlenie w przepisach Unii Europejskiej, natomiast postanowienia konwencji ratyfikowanych przez Polskę, do których nie przystąpiły kraje Unii Europejskiej, zgodnie z zasadą klauzul zabezpieczających, mają odzwierciedlenie w postanowieniach polskich przepisów prawnych.

1.1. Podstawa prawna opracowania

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. Nr 62 poz. 627 z późn. zm.) nakłada na władze lokalne obowiązek opracowania programów ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Z kolei ustawa o *odpadach* z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. Nr 62 poz. 628 z późn. zm.) wprowadza obowiązek opracowania planów gospodarki odpadami.

W programie tym zawarte są także zagadnienia gospodarki odpadami, w zakresie wymaganym dla Gminnego Programu Ochrony Środowiska, opracowane w oparciu o Plan gospodarki odpadami.

Przy opracowywaniu *Gminnego Programu Ochrony Środowiska Miasta Siemiatycze na lata 2004 – 2015* posłużono się aktualnie obowiązującymi przepisami prawnymi w zakresie ochrony środowiska.

1.2. Treść dokumentu

Naczelną zasadą przyjętą w programie gminnym jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego powiatu z ochroną jego walorów środowiskowych. Przedstawiono w nim cele i zadania, zgodne z *Programem Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego*, *Programem Ochrony Środowiska Powiatu SIEMIATYCKIEGO*, oraz z *Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami*, jak również *Planem Gospodarki Odpadami dla Powiatu SIEMIATYCKIEGO*. Wszystkie te dokumenty wskazują kierunki do stworzenia regionu realizującego podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju, czystego we wszystkich wymiarach środowiska naturalnego i o kompletnej infrastrukturze ochrony środowiska, radzącego sobie z problemami zanieczyszczenia pochodzących z różnych źródeł oraz odtwarzającego wartości środowiska naturalnego.

W niniejszej pracy opisano aktualny stan środowiska oraz zasobów naturalnych, zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju gospodarczego, krótkoterminową (2004 – 2007) i długoterminową (2008 – 2015) politykę ochrony środowiska dla jego poszczególnych elementów oraz szacunkowe koszty wdrożenia działań na rzecz jego ochrony.

2. Ogólna charakterystyka Miasta Siemiatycze

2.1 Położenie, historia i ogólne dane fizjograficzne

Siemiatycze to liczące 16 000 mieszkańców miasto, leżące na przecięciu ważnych szlaków komunikacyjnych wschodniej Polski, w odległości 100 km od Białegostoku, 140 km od Warszawy i 160 od Lublina i 7 km od rzeki Bug. Najbliższe przejścia graniczne znajdują się w Połowicach, Terespolu i Kuźnicy Białostockiej. Stacja kolejowa położona jest w odległości ok. 6 km od centrum miasta. Ze względu na dogodne położenie Siemiatycze stanowią doskonałą bazę wypadową do wędrowek po szlakach Nadbużańskiego Podlasia.

HISTORIA MIASTA

Pierwsza pisana wzmianka o Siemiatyczach, dotycząca budowy kościoła parafialnego, pochodzi z pierwszej połowy XV wieku. W 1542 roku, na mocy wydanego w Wilnie przywileju króla Zygmunta Augusta osada otrzymała prawa miejskie. Od tego czasu miastu, będące własnością różnych rodów magnackich dzieliło koleje ich fortun. Czas największej świetności Siemiatycz przypadł na II poł. XVIII w. Kiedy właścicielką miasta była wojewodzina bractawska Księżna Anna Paulina z Sapiehów Jabłonowska. Niewiasta ta, znana z nader wszechstronnych zainteresowań, uczyniła ze swych posiadłości wzorcowy ośrodek życia gospodarczego i kulturalnego. Swą siemiatycką rezydencję wyposażyła w dzieła sztuki, bogate zbiory geologiczne i botaniczne. Dobra siemiatyckie odwiedzały koronowane głowy, jak również luminarze oświecenia, z biskupem Krasickim na czele. Księżna, mając na względzie zintensyfikowanie rozwoju własnych włości sprowadziła licznych rzemieślników niemieckich i niderlandzkich, pozyskanych z dóbr Branickich. Uzupełniła w ten sposób mozaikę narodowościową miasta, składającą się dotąd z Polaków, Rusinów i Żydów.

W wyniku rozbiorów Siemiatycze stały się częścią Cesarstwa Rosyjskiego. Nie zahamowało to początkowo rozwoju miasta. Co więcej, w początkach XIX wieku miejscowe manufaktury produkowały najwięcej sukna ze wszystkich, nader licznych ośrodków włókienniczych, umiejscowionych na terenie obwodu

białostockiego. Karierę tutejszego ośrodka przemysłowego przerwało ostatecznie Powstanie Styczniowe. W dniach 6 i 7 lutego 1863 roku doszło tutaj do jednej z największych bitew tego powstania. Wskutek walk, a także pobitewnego plądrowania miasto zostało w znacznej części zniszczone. Spłonął także, podpalony przez Rosjan, pałac Księżnej Anny. Po tym kataklizmie dziejowym Siemiatycze długo dźwigały się ze zgliszcz. Wielka wojna lat 1914-1918 oszczędziła Siemiatycze. Okres niepodległej Polski to czas leczenia ran i przewyciężania spuścizny, jaką pozostawił po sobie zaborca. W miasteczku kwitnie ruch spółdzielczy, oświatowy, życie polityczne i kulturalne, mimo zmiennej koniunktury rozwija się handel. W przededniu II wojny światowej mieszkało tu 7000 dusz wyznania katolickiego, prawosławnego i mojżeszowego. Wrzesień 1939 roku przyniósł ze sobą gorzkie przeżycie wojny i utraty tak niedawno odzyskanej niepodległości. Początkowo miasto zajęły oddziały Wehrmachtu, by następnie na mocy ustaleń paktu Ribbentrop - Molotow przekazać je pod władanie sowieckiego najeźdźcy. Lata wojny były szczególnie tragiczne dla mieszkańców narodowości żydowskiej. Stanowili oni w przedwojennej rzeczywistości liczną grupę społeczną stanowiącą blisko 69% ludności. Spośród 7000 oddzielonych od reszty społeczności w siemiatyckim getcie (znaleźli się tam także Żydzi z okolicznych miasteczek), ocalało jedynie ok. 400 osób, uwolnionych przez miejscowy oddział AK i ukrywanych przez swych dotychczasowych sąsiadów. Życie pozostałych zakończyło się w komorach gazowych Trebinki.

W wyniku kilkakrotnie przesuwających się przez Siemiatycze działań wojennych zabudowa miasta poniosła znaczny uszczerbek. Straty demograficzne były jeszcze większe. Przedwojenny poziom zaludnienia Siemiatycze osiągnęły dopiero w latach 70. Lata powojenne to okres dynamicznego rozwoju. Stało się tak dlatego, iż nigdy nie brakowało w Siemiatyczach ludzi, którzy jak przedwojenny społecznik, Ignacy Gilewski, przedkładali interes miejscowej społeczności nad własne korzyści.

2.2 Sytuacja demograficzna

Na podstawie danych uzyskanych w Urzędzie Miasta oraz Urzędzie Statystycznym określono prognozę demograficzną dla Miasta Siemiatycze. Wynika z niej, że do 2014 roku następować będzie wzrost liczby mieszkańców wynoszący rocznie 0,5 %

ROK	Liczba mieszkańców	Zmiana
1993	15037	
1994	15317	+280
1995	15557	+240
1996	15760	+203
1997	15870	+110
1998	15885	+15
1999	15990	+105
2000	16108	+118
2001	16098	- 10

2002	16154	+56
------	-------	-----

PROGNOZA LICZBY LUDNOŚCI DO 2014 roku

Rok	Liczba mieszkańców
2003	16235
2004	16316
2005	16397
2006	16479
2007	16562
2008	16645
2009	16728
2010	16811
2011	16895
2012	16980
2013	17065
2014	17150

3. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA MIASTA SIĘ MIATYCZE

3.1 Położenie geograficzne i rzeźba terenu

Miasto Siemiatycze z wyjątkiem niewielkiego skrawka jego południowej części (Podlaski Przełom Bugu) położone jest w obrębie dużej jednostki fizyczno – geograficznej stanowiącej mezoregion zwany Wysoczyzną Drohiczyńską, wchodzącą w skład makroregionu Niziny Północnopodlaskiej.

Wysoczyzna Drohiczyńska wyróżnia się silnie zdenudowaną moreną stadium Warty. Same Siemiatycze zawdzięczają swoją rzeźbę działalności lodowca stadiatu mazowiecko-podlaskiego, zlodowacenia środkowo-polskiego.

Większą część miasta zajmuje jednostka morfologiczna zwana wysoczyzną polodowcową, którą można podzielić na dwa odrębne obszary, zachodni i wschodni.

Zachodnia część, wyróżnia się moreną o płaskiej powierzchni, poprzecinaną lekkimi dolinami o równoległych liniach. Wysoczyzna wzniesiona jest na wysokości od 130 do 157 m n.p.m. o spadkach terenu w granicach 5 %.

Wschodnia część, morena falista wzniesiona jest na wysokości od 130 do 165 m n.p.m., zaś spadki terenu mieszczą się w granicach od 5 do 10 %. Wysoczyzna charakteryzuje się występowaniem licznych niewielkich dolin oraz wzgórz moren czołowych o względnych wysokościach od 3 do 10 m.

Obie części są przedzielone dolinami rzek Kamionki i Mahomet.

Taras zalewowy Kamionki występuje po obu brzegach rzeki. Wzniesiony jest na wysokości od 125 do 141 m. n.p.m. i w granicach od 1,5 do 2 m nad poziomem

średniej wysokości stanów wody rzeki. Jego szerokość wynosi do 350 m. Taras nadzalewowy położony jest na wysokości od 127 do 145 m n.p.m. Jego szerokość wynosi do 300 m., z czego większa część obszaru usytuowana jest po lewej stronie rzeki.

Taras zalewowy rzeki Mahomet występuje po obu brzegach rzeki. Wzniesiony jest na wysokości od 137 do 140 m. n.p.m. i w granicach od 1 do 1,5 m nad poziomem średniej wysokości stanów wody rzeki. Jego szerokość wynosi około 150 m., z obszarem równomiernie rozłożonym po obu brzegach rzeki. Taras nadzalewowy położony jest na wysokości od 140 do 145 m n.p.m. i występuje po prawej stronie rzeki.

Ukształtowanie rzeźby obszarów w granicach administracyjnych Siemiatycz pozwala na swobodny rozwój przestrzenny miasta.

3.2 Warunki klimatyczne

W podziale na krainy klimatyczne (wg S. I. Pióro) Siemiatycze należą do Krainy Nadbużańskiej, charakteryzującą się najlepszymi warunkami klimatycznymi w dawnym woj. białostockim. Bardziej niż w pozostałych obszarach Polski, klimat Ziemi Siemiatyczej jest zbliżony do klimatu kontynentalnego. Występują tu zazwyczaj ostrzejsze zimy, a lata upalne.

Poniżej przedstawiono notowania temperatury, opadów atmosferycznych i innych zjawisk atm. wg stacji meteorologicznej w Siemiatyczach i Drohiczyń.

Temperatura

Średnie temperatury powietrza:

- w styczniu: – 4,0° C / – 5,00° C,
- w kwietniu: + 7,0° C / + 8,00° C,
- w lipcu: + 18,00° C, + 20° C
- w październiku: + 7,0° C / + 8,00° C

Średnia roczna temperatura wynosi + 7,4° C

Opady atmosferyczne (i inne zjawiska atmosferyczne)

- średnia roczna suma opadów: 555 mm
- średnia roczna częstotliwość burz: 13
- średnia roczna częstotliwość burz gradowych: 2
- średnia wilgotność względna powietrza: 80-82 %
- średnia roczne zachmurzenie: 6,4 pokrycia nieba
- liczba dni pogodnych: ok. 51
- liczba dni pochmurnych: ok. 140
- średnie nasłonecznienie: 4,4 godz./ dobę

Okres bezprzymrozkowy wynosi średnio 160 dni. Okres wegetacyjny rozpoczyna się 4-6 kwietnia i trwa do 208 dni. Okres utrzymywania się pokrywy lodowej na wodach stojących wynosi ponad 60 dni, a zalegania pokrywy śnieżnej od 70 do 80 dni. Miasto otrzymuje ok. 250 cal/cm kw. na dobę promieniowania całkowitego słońca (wg W. Okołowicza). Stanowi to wartość jedną z wyższych w Polsce.

Najkorzystniejsze (temperatura, nasłonecznienie i wilgotność) warunki rozwoju budownictwa osiedli mieszkaniowych występują na obszarach położonych ponad doliną Kamionki i jej dopływów, a w szczególności na terenach zboczy ekspozycji południowej.

Tereny położone w dolinie rzek pod względem klimatycznym nie są korzystne dla rozwoju budownictwa.

3.3 Zasoby glebowe

Obszar Siemiatycz w podziale byłego woj. białostockiego (11 regionów wg IUNG Puławy z 1988r.) zaliczany jest do dwóch regionów: Bielsko-Drohickiego i Mielnicko-Kleszczelowskiego. W skład regionu Bielsko-Drohickiego wchodzi północna i środkowo-zachodnia część miasta.

Wymieniony teren Siemiatycz zalicza się do najlepszych glebowo obszarów w województwie i poddawany jest intensywnej produkcji rolnej. Obszary o niższych walorach glebowych, zaliczane do regionu Mielnicko-Mazowieckiego, położone są w środkowo-wschodniej i południowej części miasta. Stanowią obszar o ograniczonych możliwościach wykorzystania w produkcji rolnej.

Waloryzacja przyrodnicza gleb

Skatą macierzystą gleb dla obszaru miasta są utwory czwartorzędowe pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego, wykształcone w postaci glin, piasków, pyłów, namułów i torfów. Dominującym typem są gleby piaskowe różnych typów genetycznych: biellicowe, rdzawe, brunatne kwaśne (AB). Wymienione typy występują na całym obszarze, z największą koncentracją w północno-wschodniej i południowej części miasta; są zaliczane do V i VI klasy bonitacyjnej użytków rolnych. Gleby pseudobiellicowe (A), gleby brunatne wylugowane i kwaśne (Bw) występują w zachodniej i południowo-zachodniej części Siemiatycz. Są to gleby wytworzone z piasków gliniastych i gliniastopylastych, zaliczane do gleb dobrych i średnich, IIIb i IVa, b klasy użytków rolnych, udział procentowy do ogółu gruntów jest niewysoki.

W dolinie rzeki Kamionki z jej dopływami występują gleby mułowo-torfowe, murszowo-mineralne i mady. Gleby stanowią użytki zielone w strukturze bonitacyjnej oceniane jako słabe i średnie: 3z i 2z.

Waloryzacja użytkowo-rolnicza gleb

	Pow. ogólna	Użytki rolne					Lasy	Pozostałe
		razem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
ha	3625	2025	1766	29	83	147	961	639
%	100	55,86	48,71	0,8	2,29	4,05	26,51	17,63

Razem użytki rolne na obszarze Siemiatycz zajmują 2025ha. Względem ogólnej powierzchni miasta (3625 ha) zajmują one 55,86%. Zauważa się tendencję spadkową, gdyż w 1994 r. udział ten kształtował się w granicach 61,9 %.

Grunty orne i sady			Użytki zielone		
klasa	ha	%	klasa	ha	%
I	–	–	I	–	–
II	–	–	II	–	–
IIIa	–	–	III	8	3,38
IIIb	52	2,74	IV	107	45,15
IVa	467	24,57	V	93	39,24
IVb	561	29,51	VI	13	5,49
V	397	20,88	VIz	16	6,74
VI	389	20,46			
VIz	35	1,84			
razem	1901		razem	237	

Czynnikiem hamującym rozwój budownictwa mieszkaniowego i przemysłowego oraz innych inwestycji pozarolniczych, są wysokie walory gleb położonych głównie w zachodniej części miasta.

3.4 Budowa geologiczna

Miasto położone jest na terenach objętych geologicznym obszarem prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej Niecki Mazowieckiej Obniżenia Podlaskiego z utworami triasu dolnego. Dno niecki składa się z utworów Kredy Górnej tj. wapieni, margli i kredy piszącej. Glaukonitowe i mioceńskie piaski, ility oligoceńskie oraz mułki zalegają utwory trzeciorzędowe, które zanikają na wschód od Siemiatycz wzdłuż doliny Bugu.

Miasto leży nad stropem utworów trzeciorzędowych zalegających zmienne głębokości, w granicach od 70 do 160 m p.p.t. Największa miąższość w województwie podlaskim wynosi 224 m.

Na utwory czwartorzędowe składają się gliny ułożone na kilku poziomach. Warstwy są rozdzielone utworami wodnolodowcowymi. Na przypowierzchniową sferę miejskiego obszaru składają się utwory plejstocenu tj. utwory moreny czołowej oraz holocenijskie osady rzeczne: torfy, mułki i namułki.

Występowanie powyższych utworów (wg danych Geoprojektu, Warszawa 1985 r.) w obrębie miejskich terenów:

- średnio i drobnoziarniste piaski o miąższości ponad 4,5 m występują wzdłuż doliny rzek Kamionka i Mahomet,
  - piaski, żwiry i kamienie, lokalnie gliny o miąższości od ok. 2 do ponad 4,5 m występują w formie pagórków w południowej i wschodniej części obszaru miasta,
  - utwory akumulacji lodowcowej; piaski średnio i drobnoziarniste, lokalnie żwiry o miąższości od 1,5 do ponad 4,5 m oraz gliny o miąższości przekraczającej 4,5 m występują na całym obszarze,
  - utwory akumulacji wodnolodowcowej; piaski średnio i drobnoziarniste występują na wschód od doliny rz. Kamionki,
  - utwory akumulacji zastoiskowej; pyły i gliny pylaste o miąższości ponad 4,5 występują wzdłuż doliny rz. Kamionki
- oraz:

- utwory aluwialno-bagiennie; namuły organiczne pylaste i piaszczyste, piaski hamusowe o miąższości od 2 do ponad 4,5 m występują w dolinkach bocznych rz. Kamionki,
- utwory aluwialne; piaski średnio i drobnoziarniste o miąższości ponad 4,5 m występują w dolinach bocznych rzek Kamionka i Mahomet,
- utwory deluwialne; piaski pylaste i gliniaste o miąższości ok. 2 m występują na dnach suchych nieckowatych dolinkach.

Grunty pochodzenia plejstoceńskiego, zaliczane do nośnych, umożliwiają rozwój budownictwa oraz mogą stanowić źródło eksploatacji kruszyw budowlanych. Grunty pochodzenia holoceniowego, zaliczane do słabonośnych, nie nadają się do wykorzystania pod budownictwo mieszkaniowe i przemysłowe.

3.5 Zasoby wód powierzchniowych i podziemnych

Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym obszar miasta Siemiatycz należy do dorzecza Wisły i położony jest w obrębie zlewni Bugu. Odwadniany jest przez rzekę Kamionkę wraz z jej dopływami: rzekami Mahomet, Muchawiec i ciekim bez nazwy.

Wody Kamionki, na odcinku miasta, płyną wciętym erozyjnie korytem o szerokości od 5 do 8 m. Źródła rzeki wypływają w okolicach wsi Czerepy. Długość rzeki wynosi ok. 27 km, jej środkowy bieg usytuowany jest w Siemiatyczach, dzieląc miasto na dwie podobnej wielkości części.

Rzeka Mahomet jest lewobrzeżnym dopływem rz. Kamionki, odwadniającym północno-wschodnią część obszaru miasta. Szerokość koryta rzeki waha się w granicach od 3 do 4 m.

Rzeka Muchawiec wraz z ciekim bez nazwy jest prawobrzeżnym dopływem rzeki Kamionki. Oba cieki wodne mają charakter rowów i odwadniają zachodnią część miasta. Według regionalnego planu gospodarki wodnej w woj. biiałost. Hydroprojekt W-wa 1982 r., SNQ dla rzeki Kamionka w przekroju ujścia do Bugu wynosi 0,095 m³/ sek.

Do ważnych składników wód powierzchniowych Siemiatycz należy zaliczyć zbiorniki retencyjne o funkcjach rekreacyjnych, ekologicznych, ale też i gospodarczych.

Bezimienne zbiorniki oznakowano liczbami 1, 2 i 3. Pierwszy z nich zajmuje 6,2 ha pow., a jego pojemność wynosi 0,09 mln m³ położony jest w dolinie rz. Kamionki, przy ujściu rz. Muchawiec.

Powierzchnia wspólna zalewów 2 i 3 wynosi 27,4 ha, objętość 0,59 mln m³, średnia głębokość 2 m, maksymalna 5,10 m (rzędna 138,25 m n.p.m.). Zbiorniki są położone w dolinie rz. Kamionki i Mahomet, ograniczone od strony zachodniej i południowej wałami, zaś od strony wschodniej i północno-wschodniej, naturalnym zboczem wysoczyzny.

Stan czystości wód powierzchniowych:

Rzeka Kamionka i zbiorniki retencyjne – II kl. czystości

Pozostałe cieki wodne – II kl. czystości

Wody podziemne

Głównym źródłem zaopatrzenia Siemiatycz w wodę, podobnie jak i w całym województwie podlaskim są wody podziemne, trzecio- i czwartorzędowe. Do najważniejszego źródła ujmowania wód podziemnych dla celów użytkowych na obszarze miasta stanowią utwory czwartorzędowe, wyróżniające się kilkoma wodonośnymi poziomami. Poziom I przypowierzchniowy, II międzymorenowy i III (najgłębszy) spągowy.

Pierwszy poziom można podzielić na obszary o zróżnicowanym reżimie wód i różnej przepuszczalności gruntów (przypowierzchniowych). Drugi poziom jest podstawowym źródłem wód podziemnych i podzielony jest na dwa kolejne poziomy: IIb i IIa.

Wody poziomu IIb ujmowane są na głębokościach od 40 do 80 m z warstwy wodonośnej o miąższości od 4 do 36 m. Wydajność wynosi od kilku do kilkudziesięciu m³/h.

Najstąbiej rozpoznany źródłem wody jest poziom III, tym niemniej również eksploatowany przez miasto.

Na podstawie przeprowadzonych badań w województwie podlaskim w latach 1999-2001, można stwierdzić, że wody podziemne wykazują nadal wysoką jakość, co potwierdza fakt, że ok. 60 - 70 % sklasyfikowanych ujęć to wody wysokiej jakości.

Zaobserwowano poprawę jakości wód w roku 2000 w stosunku do roku 1999, natomiast w 2001 r. nastąpiło nieznaczne jej pogorszenie (dotyczy to wód wszystkich klas). Poprawę czystości wód do klasy najwyższej (Ia) i wysokiej jakości (Ib) z klasy średniej jakości (II) i niskiej jakości (III) stwierdzono w punktach pomiarowych w Sokółce, Szepietowie, Białymstoku, Ostrówku, Sidorówce, Gródku, Suwałkach i Wasilkowie (w roku 2000). Natomiast w 2001 r., w stosunku do roku poprzedniego: w Kołakach Kościelnych, Bielsku Podlaskim, Surażu, Siemiatyczach, Wysokim Mazowieckim i Broku.

3.6 Środowisko przyrodnicze

3.6.1 Szata roślinna

Zgodnie z podziałem Polski na krainy przyrodniczo-leśne lasy położone w obrębie Siemiatycz należą do Krainy Mazowiecko-Podlaskiej w Dzielnicy Mazursko-Podlaskiej. Według podziału administracyjnego miejskie lasy należą do Nadleśnictwa Nurzec i zajmują 23,4 % (stan z 1998 r.) powierzchni ogólnej miasta. Występowanie lasów ma tendencję wzrostową, gdyż w 1996 roku, lasy zajmowały 22,7 % pow. ogólnej (dane statystyczne WUS Białystok).

Lasy na terenie miasta nie stanowią zwartej kompleksu i występują w rozdrobnieniu głównie w północnej, wschodniej i południowej części miasta, co wiąże się z jakością występujących tam gleb. Do najbardziej rozpowszechnionych należą bory świeże z sosnami i domieszką drzew liściastych; drzewostan zróżnicowany wiekowo – przeważnie do 40 i rzadziej powyżej 60 lat.

Ogólne występowanie obszarów leśnych na terenie miasta jest wystarczające. Z uwagi na osiągnięte dzięki temu walory ekologiczne, rekreacyjne, klimatyczne należy zachować obecny stan zalesienia.

3.6.2 Świat zwierząt

Na terenie miasta Siemiatycze występują synantropijne gatunki zwierząt, związane z osiedlami ludzkimi, wśród nich gromadę ssaków reprezentują: jeż wschodni, kret, wiewiórka pospolita, nornica ruda, mysz domowa, szczur wędrowny, kuna domowa, tchórz zwyczajny, ptaki natomiast m.in.: kawka, gawron, srokę oraz wiele gatunków wróblowatych.

3.7 Obiekty podlegające szczególnej ochronie

Do obiektów podlegających ochronie prawnej, znajdujących się na terenie Siemiatycz, zaliczamy:

- fragment południowej części miasta tj. chroniony krajobraz „Doliny Bugu”, utworzony uchwałą nr XII/84/86 WRN w B-stoku z 29.04.1986 r.,
- pomniki przyrody:
  1. Lipa drobnolistna o obw. pnia 360 cm, wysokości 19 m i wieku około 220 lat, usytuowana przy Parafii Rzymsko-Katolickiej przy ul. 3 Maja 2
  2. Jesion o obw. pnia 263 cm, wysokości 27 i wieku 180, usytuowany przy ulicy Świętojańskiej 9.

4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA OCHRONY ŚRODOWISKA

4.1 Ujęcia, wodociągi i stacje uzdatniania wody

Wskaźnik ilości mieszkańców Siemiatycz korzystających z sieci wodociągowej w 1997 roku wynosił 89,9% i był niższy od średniej krajowej (91,7%). Długość sieci wynosiła 34,6 km, a zużycie na 1 mieszkańca 31,3 m³/ r (85,5 dm³/ d). W 1998 roku długość sieci zwiększyła się o 0,8 km, podłączając tym samym do systemu wodociągowego 29 budynków mieszkalnych. Odsetek mieszkańców wzrósł do 73%.

W 2002 roku długość sieci wzrosła do 39,3 km. Tym samym ilość mieszkańców podłączonych do sieci wodociągowej osiągnęła liczbę 15 267.

Zaopatrzenie miasta w wodę odbywa się za pośrednictwem stacji wodociągowej przy ul. Sportowej, obsługiwanej przez Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Siemiatyczach.

Stacja korzysta z ujęcia wód wgłębnych z utworu czwartorzędowego, składającego się z 3 studni wierconych. Wodociągi (komunalne) posiadają 50% rezerw wody.

Charakterystyka studni:

Studnia Nr 1B, zlokalizowana przy ul. Norwida, o głębokości 52 m, wydajność eksploatacyjna 50 m³/ h, przy depresji s=16 m ujmuje się wodę z II warstwy wodonośnej,

Studnia Nr 3B, zlokalizowana przy ul. Kasztanowej, o głębokości 121 m, i **Nr 4** zlokalizowana na terenie stacji uzdatniania, o głębokości 98 m i wydajności po 100 m³/ h, każda przy depresji s=3,6-4 m ujmują wodę z trzeciej warstwy wodonośnej.

Woda surowa charakteryzuje się następującymi wskaźnikami:

mętność 7-10 mg/ l

barwa 30-35 mg/ PŁ

odczyn pH 7,5

twardość ogólna 4,3 nval

żelazo ogólne 1,1-1,3 mg Fe/ l

mangan 0,13 mg Mn/ l

amoniak 0,28 mg N/ l

miano coli ponad 50

Urządzeniami do poboru i uzdatniania wody są:

- 3 pompy głębinowe Grundfos SP 77-5
- 4 filtry ciśnieniowe, 2 selekcyjne poziome 2200/ 3500
- 2 zbiorniki wodno-powietrzne, przekrój 1,2 m
- agregat sprężarkowy WAN-K, wydajność 16 m³/ h
- zbiorniki sprężonego powietrza, poj. 2,5 m³
- dmuchawa powietrza do płukania filtrów , wydajność 3,72 m³/ min
- zestaw hydroforowy typu ZH-Z.6.80.200, wydajność 500 m³/ h
- 2 zbiorniki betonowe, pojemność 2700 m³
- zbiornik podziemny betonowy, pojemność 700 m³
- 3 wodomierze śrubowe, przekrój 100 mm
- wodomierz z impulsatorami przepływu

Zakładowe ujęcia wody

W Siemiatyczach działają oprócz komunalnych inne ujęcia wody:

- OERLEMANS FOODS SIEMIATYCZE Sp. z o.o. - 4 studnie wiercone podstawowe i 1 studnia awaryjna
- Zakład „Polser” Sp. z o.o. w Siemiatyczach, 2 studnie wiercone
- Białostockie Kopalnie Surowców Mineralnych w Siemiatyczach, 2 studnie wiercone
- Przedsiębiorstwo po byłym POM, 2 studnie wiercone

4.2 Oczyszczalnie ścieków wraz z systemem kanalizacji

Do 1993 roku w Siemiatyczach do kanalizacji sanitarnej odprowadzane były ścieki przede wszystkim z budynków wielorodzinnych. W następnych latach nastąpiła rozbudowa i zostały podłączone kolejne budynki jednorodzinne (najwyższy wskaźnik przypada na rok 1998). W 1997 roku miasto pod względem ilości mieszkańców korzystających z sieci wynosił 53,6% i był znacznie niższy od średniej wojewódzkiej (70,0%). W 2002 roku długość sieci wzrosła do 27,3 km, miało miejsce 46 nowych przyłączy, osiągając tym samym liczbę 11.792 mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej, co stanowi 73% ogółu mieszkańców.

Miasto posiada mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków o przepustowości 14000 m³/ d, która jest eksploatowana od 1985 r. Technologia oczyszczania nie jest przystosowana do redukcji związków biogenych.

Urządzeniami oczyszczającymi ścieki są:

- przepompownia ścieków
- komora krat mechanicznych
- piaskownik o przepływie poziomym
- komora wstępnego napowietrzania
- 2 osadniki wstępne radialne
- 2 komory osadu czynnego
- 2 osadniki wtórne radialne
- zagęszczacz osadu
- 2 otwarte baseny fermentacyjne
- poletka do suszenia osadów

Przy oczyszczalni znajduje się punkt zlewny nieczystości płynnych dowożonych.

Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Siemiatyczach posiada pozwolenie wodno-prawne na eksploatację urządzeń i odprowadzanie ścieków do rzeki Kamionki zaliczonej poniżej Siemiatycz do III klasy czystości.

Oczyszczalnia przyjmuje ścieki socjalno-bytowe z terenu miasta oraz z byłego OERLEMANS FOODS SIEMIATYCZE Sp. z o.o. i zakładu „Polser” po uprzednim ich podczyszczeniu we własnych oczyszczalniach.

Ilość ścieków odprowadzanych do miejskiej oczyszczalni ulega zmniejszeniu, wiąże się to ze spadkiem zużycia wody w gospodarstwach domowych oraz w zakładach. Wykorzystanie urządzeń oczyszczających ścieki mieści się w granicach od 24% do 26%.

Ogólna ocena i modernizacja oczyszczalni ścieków

Gospodarka ściekowa na terenie Siemiatycz ulega systematycznej poprawie, jednak skanalizowanie jest ciągle mniejsze od zwodociągowania miasta. W przeważającej większości ilość ścieków pochodzi z budownictwa wielorodzinnego, zamieszkałego przez 50% ogółu mieszkańców oraz z zakładów przemysłowych, usługowych i użyteczności publicznej. Ogólnie tereny zabudowy jednorodzinnej są słabo skanalizowane.

Miejska oczyszczalnia ścieków posiada duże rezerwy i pod tym kątem nie wymaga rozbudowy, wykorzystywana jest w niewielkim stopniu, ok. 25%, co świadczy o jej znacznym przewymiarowaniu.

Sytuacja została zmieniona po ukończeniu modernizacji oczyszczalni. Obecnie oczyszczalnia jest w stanie oczyszczać związki biogenne, a jej wydajność wynosi 4730 m³/d.

4.3 Gromadzenie i unieszkodliwianie odpadów

Prowadzenie racjonalnej gospodarki odpadami należy do zadań własnych gmin. Program gospodarki odpadami stanowi załącznik do niniejszego opracowania.

4.4. Infrastruktura związana z zaopatrzeniem w energię ciepłą

System ciepłownictwa w Siemiatyczach składa się z kotłowni osiedlowych, kotłowni indywidualnych gospodarstw domowych i zakładowych. Moc ogólna kotłowni wynosi ~74,2 MW i jest w stanie zabezpieczyć obecne potrzeby miasta.

Charakterystyka paliw stosowanych w wymienionych kotłowniach wygląda następująco: 57% kotłowni zasilanych jest gazem ziemnym, 39% węglem, 3,1% olejem opałowym. Jak wynika z powyższego zestawienia, w zasilaniu ciepłym miasta dużą rolę pełnią paliwa ekologiczne. Największa kotłownia w mieście, należąca do byłego ZPOW „Hortex”, zasilana jest gazem ziemnym.

W sześciu kotłowniach na terenie Siemiatycz występują nadwyżki mocy kotłów. Należy dokonać działań umożliwiających wykorzystanie pełnej mocy, poprzez przyłączanie kolejnych odbiorców energii.

Opracowany przez Narodową Agencję Poszanowania Energii w Warszawie Filia w Białymstoku projekt (na zlecenie zarządu Miasta Siemiatycze), zawiera całość zagadnień związanych z funkcjonowaniem i udoskonaleniem systemu ciepłownictwa. Powyższe opracowanie pn. "Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Siemiatycz" zostało złożone w 2001 r. Zaś w 2002 zostało przyjęte do realizacji uchwałą Rady Miasta.

4.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Źródłem zasilania Siemiatycz w energię elektryczną jest stacja transformatorowo-rozdzielcza RPZ 110/ 15 kV, zlokalizowana na terenie miasta w jego południowej części. Wskazane źródło w pełni zaspakaja potrzeby mocy i energii elektrycznej Siemiatycz. Zapewnia wysoki poziom niezawodności w układzie dwustronnego zasilania

Stacja transformatorowo-rozdzielcza RPZ 110/ 15 kV zasilana jest linią WN 110 kV relacji Adamowo-Siemiatycze o długości 21, 7 km oraz linią WN 110 kV relacji Siemiatycze-Siedlce o długości 15, 7 km (po stronie województwa podlaskiego). Obie linie posiadają przekrój 240/120 mm² i spełniają warunki dla przewidywalnych obciążeń.

Istniejąca sieć SN 15 kV jest przeznaczona do przesyłu energii do odbiorców na terenie miasta za pośrednictwem linii napowietrznych i kablowych. W większości stacji transformatorowych, których na terenie miasta jest 67, istnieje możliwość zmiany transformatorów na większe jednostki. W obszarze tych działań można uzyskać rezerwy dla zwiększonego poboru mocy.

Obecne typy stacji transformatorowych to: STRw 315, STS 250, WSTłp 400, ŻH 15B, STSpb 250, WST 160, STS 100, STSR 75, MSTł 630, STMw 400, WSTłp 400, MSTł 630, WSTłp 630, STW 250, STSa 250.

Dane z ostatnich 10 lat wskazują, iż średnia poboru energii elektrycznej obniża się w ujęciu na jednego mieszkańca i na jednego odbiorcę, przy jednoczesnym wzroście punktów odbiorczych. Stan ten podyktowany jest

bardziej racjonalnym wykorzystywaniem energii (wzrost cen) oraz wprowadzaniem do użycia energooszczędnych odbiorników.

W celu uzyskania większej swobody w planowaniu i racjonalnego wykorzystania miejskich terenów należy dążyć do likwidowania linii napowietrznych i zastępowania ich liniami podziemnymi. Dla zapewnienia większej sprawności i jakości dostarczanej energii należy wyeliminować zasilanie miejskich stacji transformatorowych z linii energetycznych terenowych (Ciechanowiec, Boćki, Leszczka-Hornowo i innych).

Należy dążyć do ustalenia przyszłych potrzeb miasta w kontekście synchronizacji z możliwości systemu średniego i niskiego napięcia.

5. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO MIASTA

5.1 Zanieczyszczenia wód

Potencjalnym zagrożeniem wód powierzchniowych jest bezpośrednie odprowadzanie do nich ścieków nie oczyszczonych i wód opadowych.

Ponadto zagrożeniem dla wód powierzchniowych może być również nadmierne stosowanie nawozów sztucznych i chemicznych środków ochrony roślin, które razem z wodami opadowymi mogą spływać do cieków i je zanieczyszczać.

Do zagrożeń należy zaliczyć również nieprawidłową utylizację i składowanie odpadów, w szczególności tych o silnej zawartości związków toksycznych.

Określone zagrożenie dla wód wgtębnych, o lokalnym oddziaływaniu, może wywierać eksploatacja surowców mineralnych złoża „Siemiatycze”.

Na terenie miasta Siemiatycze w ramach monitoringu krajowego badano jakość wody ze studni głębinowej (głębokość stropu – 93m).

Charakterystyka wód podziemnych sieci krajowej monitoringu na obszarze miasta Siemiatycze w latach 2000-2002 r.

Lp.	Miejscowość	Wody	Klasa czystości wody		
			2000 r.	2001 r.	2002 r.
1	Siemiatycze	W	II	Ia	Ib

W - wody wgtębne

5.2 Zanieczyszczenia powietrza

Głównymi produktami procesu spalania są dwutlenek węgla (CO₂) i para wodna, jednak pozostałe produkty powstające w ilościach o kilka rzędów wielkości mniejszych, są bardziej istotne z punktu widzenia ochrony środowiska, z uwagi na ich szkodliwe oddziaływanie na ekosystemy. Wśród zanieczyszczeń powstających w procesie energetycznego spalania paliw jako podstawowe traktowane są: dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NO_x),

tlenek węgla (CO) oraz pył. Pozostałe, jak węgiel elementarny (sadza), benzo(a)piren (BaP) stanowią grupę charakterystyczną głównie dla spalania węgla w źródłach lokalnych. W ilościach śladowych, w zależności od domieszek w paliwie i technologii spalania, mogą występować:

trójtlenek siarki, metan i inne węglowodory nienasycone, aldehydy oraz metale ciężkie, a w przypadku spalania odpadów również dioksyny.

Do najważniejszych źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza należą zakłady przemysłowe i kotłownie.

- Oerlemans Food Sp. z o.o. w Siemiatyczach. Eksploatuje 2 kotły typu Loos ULS 8000/18 oraz 2 kotły OR-10-40 o łącznej mocy 27 MW opalane gazem ziemnym, olejem i węglem. Zakład nie posiada urządzeń oczyszczających. Kontrola przeprowadzona w 1999 roku stwierdziła, iż zakład posiada uregulowany stan formalnoprawny z zakresu ochrony powietrza. Od 1997 roku dopuszczalna wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza nie była przekroczona.
- Zakłady Mleczarskie „Polser” Siemiatycze. Eksploatuje 2 kotły typu Babcock Wanson o mocy łącznej 9,6 MW opalane gazem i olejem. Kontrola sprawdzająca w zakresie ochrony powietrza przeprowadzona w lipcu 1999 wykazała, iż zakład posiada uregulowany stan formalnoprawny w zakresie emisji substancji zanieczyszczających do powietrza. Kotły węglowe w 1999 r. zostały zastąpione przez kotły gazowo-olejowe. Dopuszczalna wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza nie była przekroczona.
- Przedsiębiorstwo Komunalne Siemiatycze. Eksploatuje 6 kotłowni węglowych i 1 kotłownię gazową na terenie miasta. Obiekty nie posiadają urządzeń oczyszczających. Według kontroli WIOŚ z sierpnia 2000 roku przedsiębiorstwo posiada decyzję Starosty Siemiatyckiego, regulującą stan formalno-prawny w zakresie ochrony powietrza. Zakład w 2000 roku przekroczył dopuszczalne wielkości emisji tlenu węgla i dwutlenku azotu przez kotłownię przy ul. Ogrodowej 11 C na osiedlu „Sady” w Siemiatyczach. Zakład prowadzi obecnie modernizację kotłowni, polegającą na wymianie kotłów węglowych na kotły gazowo-olejowe w celu redukcji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza.

Ilość zanieczyszczeń odprowadzonych do powietrza przez największych emitentów powiatu (ponad 80% emisji gazów) w 2002 r. podano w tabeli .

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów w Siemiatyczach w 2002 r. (w Mg/rok)

Wyszczególnienie	Emisja zanieczyszczeń do powietrza				
	pyłowych		gazowych		
	ogółem	w tym ze spalania paliw	ogółem	w tym	
			dwutlenek węgla	pozostałe	
Przedsiębiorstwo Komunalne	12,3	11,7	8293,6	8118,9	174,7
Bauer (Oerlemans)	0,5	0,1	7579,7	7563,7	16,0

Wyszczególnienie	Emisja zanieczyszczeń do powietrza				
	pyłowych		gazowych		
	ogółem	w tym ze spalania paliw	ogółem	w tym	
dwutlenek węgla				pozostałe	
Polser	0,0	0,0	6098,2	6090,7	7,4
Razem	12,8	11,8	21971,5	21773,3	198,1

Pozostałe obiekty na terenie miasta to głównie niewielkie kotłownie emitujące do powietrza zanieczyszczenia powstające w wyniku spalania węgla, drewna i oleju opalowego oraz niewielkie źródła technologiczne.

Zanieczyszczenie powietrza od środków transportu ma charakter ograniczony do okolic dróg o znaczącym natężeniu ruchu. Jest to związane zasadniczo z tym, że źródło emisji zanieczyszczeń znajduje się na wysokości do metra od powierzchni ziemi, a także z unosem pyłu drogowego spowodowanym ruchem pojazdów.

Uciążliwości związane z obniżeniem jakości powietrza atmosferycznego wokół szlaków komunikacyjnych mają inny charakter na terenie osłoniętym (zabudowania, wzniesienia, lesistość), a inny na otwartych przestrzeniach. Równocześnie zależą od stałych parametrów pogody dla danego obszaru, t.j.: kierunek wiatru, pułap chmur, częstotliwość opadów atmosferycznych.

Transport drogowy należy do powierzchniowych źródeł emisji. W terenie zurbanizowanym, a szczególnie w okolicy skrzyżowań głównych dróg, natężenie ruchu jest największe i występuje kumulacja strumienia emisji oraz z reguły gorsze warunki jej rozpraszania, co często jest przyczyną powstawania lokalnych zagrożeń (długotrwała ekspozycja, smogi). Dużą rolę odgrywa tu przepustowość dróg i związana z tym płynność jazdy, a także lokalizacja dróg tranzytowych (czy w centrum, czy na obrzeżach osiedli).

Zanieczyszczenia komunikacyjne mają charakter fizyko-chemiczny i są to głównie :

- o zanieczyszczenia gazowe jak tlenki azotu, tlenki węgla, węglowodory,
- o zanieczyszczenia pyłowe - w pyłe drogowym występują duże koncentracje metali ciężkich jak ołów i kadm oraz azbestu pochodzącego z klocków hamulcowych, związki biogenne (azot, fosfor, węgiel w postaci sadzy), chlorki, związki organiczne i nieorganiczne określone zawartością węgla całkowitego oraz biochemicznym (BZT) i chemicznym (ChZT) zapotrzebowaniem tlenu, substancje ropopochodne, w tym węglowodory aromatyczne.

Układ komunikacyjny miasta Siemiatycze składa się z:

- dróg krajowych 10,054 km o nawierzchni twardej bitumicznej.
- dróg wojewódzkich 5,897 km o nawierzchni twardej bitumicznej.

- dróg powiatowych zaliczanych do ulic miejskich 14376 m, długość łączna odcinków o nawierzchni gruntowej wynosi 5100 m.
- ulic (dróg gminnych) 32,228 km; o twardej nawierzchni 23,710 km oraz gruntowych ulepszonych 1,680 km i dróg gruntowych naturalnych 6,838 km.

5.3 Zanieczyszczenia powierzchni ziemi

Odpady stałe oraz osady ściekowe stanowią bardzo poważne zagrożenie dla środowiska przyrodniczego. Dotyczy to zwłaszcza wód powierzchniowych, podziemnych oraz gleb. Z tego powodu racjonalna gospodarka odpadami i minimalizacja ich wytwarzania stała się w ostatnich latach jednym z najważniejszych aspektów w dziedzinie ochrony środowiska. W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej wystąpiła konieczność dostosowania naszego prawodawstwa do przepisów unijnych. Dotyczy to również uregulowań prawnych w zakresie gospodarki odpadami.

Również bardzo niebezpieczne dla środowiska są odcieki ze składowisk odpadów. Poważne zagrożenie dla środowiska glebowego stanowią „dzikie” wysypiska odpadów, z których odcieki, wraz z wodami opadowymi, bez żadnych przeszkód mogą infiltrować włąb profilu glebowego.

Podczas procesu oczyszczania ścieków powstają osady ściekowe, które są bardzo groźne dla środowiska i człowieka, ze względu na obecność w ich składzie mikroorganizmów chorobotwórczych oraz jaj pasożytów. Osady ściekowe muszą być prawidłowo unieszkodliwione w celu zmniejszenia ich zagniwalności (stabilizacja osadu), wyeliminowania organizmów chorobotwórczych (higienizacja osadu) oraz zmniejszenie ich objętości i masy (odwadnianie, suszenie i/lub spalanie).

5.4 Zagrożenia elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym

Na obszarze miasta głównym urządzeniem wytwarzającym elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące, szkodliwe dla środowiska jest napowietrzna linia elektromagnetyczna WN 110 kV – Białystok-Bielsk Podlaski-Adamowo-Siemiatycze-Siedlce oraz stacja rozdzielcza RPZ 110/ 15 kV.

W celu uniknięcia szkodliwego oddziaływania należy zachować następujące szerokości stref ochronnych: dla linii WN 110 kV - min 14,5 m. od skrajnego przewodu linii przy zalecanej odległości od osi linii – 40 m, zaś istniejąca rozdzielnia energetyczna 110/15 kV, której uciążliwość winna mieścić się w granicach działki tego obiektu.

Szczegółowe zasady ochrony przed szkodliwym promieniowaniem określa Rozporządzenia Ministra O.Ś.Z.N. i L. z dnia 11 sierpnia 1998 r., Dz. U. Nr 107.

5.4.1 Hałas i wibracje

Hałas i wibracje są w ostatnich latach rosnącym zagrożeniem dla środowiska, zdrowia i życia ludzi. Bardzo często oddziaływanie hałasu i wibracji odbierane jest w sposób subiektywny, co powoduje, że dziedzina ta jest niedostatecznie eksponowana i doceniana przy rozpatrywaniu spraw związanych z ochroną i kształtowaniem środowiska. Zagrożenie hałasem i wibracjami charakteryzuje się mnogością źródeł i powszechnością występowania.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku prowadzi badania hałasu przemysłowego i komunikacyjnego na terenie całego woj. podlaskiego. Badania prowadzone są w ramach planowych kontroli oraz w ramach działań interwencyjnych w wyniku skarg społeczeństwa. W ewidencji WIOŚ znajduje się 46 podmiotów gospodarczych na terenie powiatu siemiatyckiego, których działalność gospodarcza może być przyczyną uciążliwości poprzez pogorszenie klimatu akustycznego wokół obiektu. Ważniejsze obiekty skontrolowane na tym obszarze w 2000 roku to:

- „PATER-FIRMA” – Wytwórnia Kostki Brukowej w Siemiatyczach. Kontrola planowa wykazała przekroczenia wartości dopuszczalnych hałasu w porze nocnej.

Hałas komunikacyjny

Komunikacja drogowa jest najważniejszym czynnikiem mającym wpływ na klimat akustyczny województwa. Jest to główne źródło uciążliwości hałasu dla ludzi i środowiska przyrodniczego.

Badania klimatu akustycznego prowadzone w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Inspekcję Ochrony Środowiska obejmowały pomiary hałasu komunikacyjnego w większych miastach województwa oraz na głównych drogach komunikacyjnych. Badań tych nie prowadzono na terenie powiatu siemiatyckiego, jednak wnioski wyciągnięte na podstawie przeprowadzonych badań można uogólnić na obszar wszystkich powiatów województwa.

Stwierdzono, że:

- badania klimatu akustycznego większych miast województwa wykazują rosnące przekroczenia norm na głównych ciągach komunikacyjnych; przyczyną tego jest zwiększająca się liczba pojazdów samochodowych, w szczególności transportowych oraz pogarszający się stan nawierzchni dróg,
- istniejące konfiguracje układów komunikacyjnych miast województwa, przy ciągle rosnącym natężeniu ruchu pojazdów, powodują rozprzestrzenianie się stref przekroczeń hałasu komunikacyjnego w głąb osiedli mieszkaniowych,

Docelowym rozwiązaniem tego problemu może być jedynie budowa obwodnic miejskich, szczególnie w miastach położonych przy trasach krajowych i międzynarodowych prowadzących do przejść granicznych w Ogrodnikach, Kuźnicy Białostockiej, Budzisku, Bobrownikach i Połowcach.

Ograniczenie hałasu komunikacyjnego można uzyskać również poprzez :

- wprowadzenie ograniczeń prędkości ruchu pojazdów,
- poprawę jakości i ewentualną wymianę nawierzchni dróg,
- stosowanie ekranów akustycznych tj. naturalnych lub sztucznych przeszkód zakłócających rozchodzenie się fal akustycznych w kierunku budynków mieszkalnych,
- właściwe kształtowanie linii zabudowy i brył powstających budynków w celu zminimalizowania wpływu hałasu drogowego.

5.4.2 Awarie

Awarie zagrażające środowisku mogą wystąpić zarówno na terenie zlokalizowanych na terenie miasta obiektów przemysłowych, jak również poza nimi.

Wśród przewidywanych potencjalnych zdarzeń, wyróżnić można następujące:

- awarie i katastrofy w zakładach przemysłowych, transporcie, rozładunku i przeładunku, powodujące wydobycie się substancji chemicznych, palnych i tworzących z powietrzem mieszaniny wybuchowe, substancji żrących lub trujących w postaci par i gazów skażających atmosferę poza terenem zakładu powodujących szczególne zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi w obszarach zurbanizowanych,
- awarie i katastrofy jak wyżej, powodujące skażenia wód powierzchniowych, podziemnych i powierzchni ziemi,
- rozszczelnienie magistralnych rurociągów przesyłowych i zbiorników substancji szkodliwych w postaci gazów lub produktów ropopochodnych, skażających atmosferę, wody powierzchniowe i podziemne oraz powierzchnię ziemi,
- katastrofy budowli powodujących zniszczenie instalacji z materiałami niebezpiecznymi,
- pożary na rozległych obszarach lub długotrwałe, a także towarzyszące awariom i katastrofom w zakładach przemysłowych i transporcie. Skutkiem takich zdarzeń jest zniszczenie znacznych kompleksów przyrodniczych a przede wszystkim bezpośrednie zagrożenie ludności,
- zniszczenie budowli hydrotechnicznych, powodujących zagrożenie w obszarach zalewowych, łącznie z zagrożeniem epidemiologicznym,
- skażenia obszarowe substancjami radioaktywnymi. W wyniku awarii w obiektach jądrowych znajdujących się na terenie kraju lub poza jego granicami, w wyniku której następuje uwolnienie się do otoczenia w sposób niekontrolowany, znacznych ilości substancji promieniotwórczych.

Według „Rejestru potencjalnych sprawców poważnych awarii” prowadzonego przez WIOŚ w Białymstoku na terenie miasta jednostką znajdującą się w tym rejestrze jest:

Oerlemans Foods Sp. z o.o. w Siemiatyczach

Podstawowym źródłem zagrożenia w tym zakładzie jest amoniakalna instalacja chłodnicza. W przypadku wystąpienia awarii z udziałem amoniaku, w zależności od jej miejsca oraz wielkości emisji, może nastąpić zanieczyszczenie powietrza w stopniu stwarzającym zagrożenie dla ludności również poza granicami zakładu.

Transport

Istotnym źródłem zagrożeń na analizowanym obszarze, ze względu na możliwość wystąpienia katastrofy kolejowej, czy wypadku, są środki transportu przewożące materiały niebezpieczne. Szczególnie niebezpieczne mogą być awarie na mostach, gdyż grożą one bezpośrednim skażeniem rzek.

Przewoźników materiałów niebezpiecznych, obowiązuje zgłaszanie do Komend Wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej, przewozów kolejowych i drogowych przewozów autocysternami tzw. „śledzonych” substancji niebezpiecznych. Ponieważ obowiązek ten nie zawsze jest przestrzegany, stąd też nie są dokładnie znane ilości transportowanych materiałów.

6. Założenia polityki ekologicznej Miasta Siemiatycze wynikające z przyjętych do realizacji dokumentów określających strategię rozwoju regionu.

Wprowadzenie

Obszar funkcjonalny Zielone Płuca Polski, w skład którego wchodzi Miasto Siemiatycze posiadający wybitne walory przyrodnicze, pełni ważne funkcje ekologiczne w skali krajowej

i europejskiej. Podstawowymi dokumentami, które odnoszą się do ochrony środowiska w regionie należą między innymi:

- „Strategia rozwoju województwa podlaskiego”
- „Program rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w latach 2003 – 2006”
- „Strategia rozwoju obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski”
- „Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2003 – 2006”
- „Program Ochrony Środowiska Powiatu SIEMIATYCKIEGO na lata 2004 – 2014”

„Strategia rozwoju województwa podlaskiego”

Strategia przewiduje trzy scenariusze rozwoju województwa: zachowawczo – ostrzegawczy, umiarkowany i optymistyczny. Założono, że najbardziej realnym będzie scenariusz umiarkowany i na jego podstawie sformułowano szczegółowo misję rozwoju województwa. Scenariusz ten zakłada stały wzrost gospodarczy w całym okresie objętym strategią, a priorytety przewidują kierunki działań, których realizacja zmierzać będzie do zachowania jakości środowiska naturalnego.

Priorytet I – podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej województwa przewiduje między innymi następujące kierunki działań:

1. w zakresie rozwoju systemu transportowego województwa:

- „Budowę i modernizację dróg krajowych i wojewódzkich zgodnie ze stosownymi programami, zapewniającą prawidłowe funkcjonowanie międzynarodowego, krajowego i regionalnego ruchu kołowego”,
- „Rozbudowę i modernizację istniejących oraz budowę nowych miejsc obsługi podróżnych, stosownie do potrzeb ruchu turystycznego i towarowego przy drogach krajowych i wojewódzkich”,*
- „Modernizację linii i urządzeń kolejowych w dostosowaniu do międzynarodowych i krajowych potrzeb przewozowych oraz wymogów ekonomiki”,
  - „Tworzenie warunków do poprawy obsługi ludności województwa podlaskiego w zakresie komunikacji zbiorowej”,
  - „Tworzenie warunków do realizacji lotnisk”,
  - „Wspieranie sukcesywnej modernizacji rozbudowy miejskich układów komunikacyjnych”,
  - „Opracowanie koncepcji rozwoju białostockiego węzła komunikacyjnego umożliwiającej w szczególności rezerwowanie korytarzy dla perspektywicznych i kierunkowych elementów drogowych i kolejowych oraz etapowania ich realizacji”.
2. W zakresie rozwoju systemów energetycznych:
- „Dostarczenie energii w normatywnym standardzie jakościowym stosownie do potrzeb województwa”,
  - „Rozwój systemu gazowniczego województwa”
  - „Rozwój systemów ciepłowniczych, zwłaszcza miast stosownie do potrzeb rozwoju zagospodarowania i standardów ochrony środowiska ”
3. W zakresie rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz usuwania i utylizacji odpadów stałych:
- a) „Rozwój systemu zaopatrzenia w wodę ukierunkowanego na objęcie scentralizowanymi systemami wszystkich mieszkańców jednostek osadniczych o zwartej przestrzennej zabudowie”,
  - b) „Rozwój systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków, ukierunkowany w szczególności na zapewnienie współczesnych standardów cywilizacyjnych zamieszkiwania oraz eliminację zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych; wymagać będzie działań w zakresie:
    - budowy oczyszczalni ścieków w miastach i wsiach nie posiadających takich urządzeń,
    - modernizacji istniejących oczyszczalni pod kątem zwiększenia ich sprawności, zwłaszcza redukcji związków biogenych,
    - budowy sieci kanalizacji sanitarnej, zwłaszcza w miejscowościach położonych na obszarach ochrony prawnej i obszarach rozwoju gospodarczego”,
  - c) „Rozwój systemów usuwania i utylizacji odpadów stałych ukierunkowany na ochronę środowiska i gospodarcze wykorzystania wymagać będzie działań w zakresie:
    - modernizacji istniejących i budowy nowych składowisk dla potrzeb miast i gmin, w szczególności na obszarach chronionych i rekreacyjnych,

- powszechnej selektywnej zbiórki odpadów,
- rozwiązania problemu unieszkodliwiania odpadów medycznych, utylizacji odpadów pochodzenia zwierzęcego i likwidacji zagrożeń z istniejących składowisk odpadów niebezpiecznych.

Priorytet II – wzmocnienie bazy ekonomicznej województwa – przewiduje między innymi następujące kierunki działań:

1. w zakresie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich:
  - „Tworzenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych do poprawy jakości i struktury rolniczej przestrzeni produkcyjnej” ,
  - „Wspieranie specjalizacji i intensyfikacji produkcji rolniczej, dostosowanej do potrzeb rynku żywnościowego, przetwórstwa rolno – spożywczego i eksportu” ,
  - „Stymulowanie rozwoju otoczenia rolnictwa i wzrostu zatrudnienia pozarolniczego na wsi” ,
  - „Wspomaganie przedsięwzięć zmierzających do poprawy warunków cywilizacyjnych, życia i pracy ludności rolniczej” .
2. w zakresie rozwoju turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego:
  - „Koncentrację działań wspierających kompleksowe zagospodarowanie turystycznych jednostek osadniczych, obszarów i obiektów o najwyższych w województwie walorach przyrodniczych i kulturowych” ,
  - „Tworzenie warunków lokalizacyjnych oraz preferencji finansowych, organizacyjnych i prawnych sprzyjających pozyskiwaniu inwestorów do modernizacji i realizacji bazy turystycznej w najatrakcyjniejszych do tego celu obszarach” ,
  - „Wspieranie rozwoju agroturystyki” .

Priorytet III – zrównoważone gospodarowanie przestrzenią województwa z zachowaniem ważnych w skali krajowej i europejskiej walorów przyrodniczych i kulturowych, a także z ich racjonalnym wykorzystaniem dla przyspieszonego rozwoju – przewiduje podjęcie następujących działań w zakresie ochrony i kształtowania środowiska:

1. „Tworzenie warunków prawnych do zachowania ciągłości przestrzennej i prawidłowego funkcjonowania podstawowych elementów środowiska przyrodniczego.
2. „Wzbogacenie systemu przyrodniczego województwa w szczególności poprzez:
  - zalesiania gruntów marginalnych dla produkcji rolniczej zgodnie ze stosownymi programami zwiększania lesistości województwa,
  - sukcesywne zwiększanie ilości zieleni erozyjnej,
  - modernizację i budowę zbiorników wodnych według programu małej retencji i racjonalnego ich wykorzystania.
3. „Ochronę wód powierzchniowych i podziemnych w szczególności poprzez:
  - objęcie ochroną prawną głównych zbiorników wód podziemnych pradolin rzek Biebrzy (GZW 217) – ujęcie w planach zagospodarowania przestrzennego,
  - wspieranie rozwoju systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz innych działań zapobiegających zanieczyszczeniom i degradacji wód,

w szczególności na obszarach zasobowych ujęć komunalnych oraz wód na obszarach cennych przyrodniczo i rekreacyjnych”.

4. „Ochronę powierzchni ziemi i powietrza oraz wykorzystanie surowców mineralnych w szczególności poprzez:
  - ochronę wartościowej rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed nieuzasadnionym przeznaczeniem na cele nierolnicze w planach zagospodarowania przestrzennego i ekologizacją technologii produkcji rolniczej w szczególności na obszarach chronionych,
  - racjonalną eksploatacją złóż surowców mineralnych i rekultywacją wyrobisk oraz zachowanie w dotychczasowym użytkowaniu rejonów perspektywicznej ich eksploatacji,
  - wspieranie zwiększania udziału proekologicznych nośników energetycznych w źródłach ciepła oraz wprowadzania na szerszą skalę technologii ograniczających emisję zanieczyszczeń i zmniejszenie strat ciepła w budownictwie,
  - rozwój stałego monitoringu urządzeń i obiektów zagrażających środowisku i przygotowanie środków zapobiegających zagrożeniom,
  - wspieranie rozwoju nowoczesnego systemu przetwarzania i utylizacji odpadów stałych w szczególności na obszarach chronionych.
5. „Ochronę ludzi i środowiska przed hałasem, wibracjami i elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym poprzez:
  - stosowne rozwiązania planistyczne i projektowe głównych urządzeń komunikacyjnych, energetycznych i telekomunikacyjnych województwa,
  - zastosowanie urządzeń technicznych eliminujących i ograniczających uciążliwość.
6. „Ochronę przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska w szczególności poprzez:
  - system monitoringu obiektów i urządzeń mogących spowodować nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
  - planowanie i przygotowanie środków przeciwdziałania tym zagrożeniom.
7. Sporządzenie opracowań studialnych zagospodarowania przestrzennego dla wyodrębnionych obszarów województwa np. „Przyrodnicza Perła Polski Biebrza - Wigry”.

Priorytet IV - rozwój międzynarodowych kontaktów regionalnych – oraz międzynarodowa promocja rolnictwa.

Program rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich

Program zakłada wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem problemów jawnego i ukrytego bezrobocia na wsi, proponując między innymi rozwój infrastruktury otoczenia rolnictwa, zwłaszcza przetwórstwa rolno – spożywczego, wspieranie zarówno rolnictwa ekologicznego jak też intensywnego, zalesianie gruntów marginalnych i wdrażanie proekologicznych zasad gospodarowania. Idea Programu zawarta została w dwóch priorytetach

Priorytet I - rozwój infrastruktury obszarów wiejskich, zmierzający do stymulowania rozwoju otoczenia rolnictwa i wzrostu zatrudnienia poza rolnictwem oraz do poprawy warunków cywilizacyjnych życia i pracy ludności.

Priorytet II – poprawa efektywności sektora rolno – spożywczego poprzez wsparcie restrukturyzacji przetwórstwa i poprawy marketingu artykułów mięsnych i mleka oraz wspieranie zróżnicowania systemów rolniczych dostosowanych do wymogów rynku żywnościowego i ochrony środowiska naturalnego.

Strategia rozwoju obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski

Według Strategii priorytetowymi celami rozwoju obszaru są:

- stworzenie warunków do zachowania i wzmocnienia ekosystemów oraz ochrony wód i zasobów naturalnych,
- umożliwienie awansu cywilizacyjnego społecznościom lokalnym,
- aktywizację gospodarczą zharmonizowaną z wymogami środowiska przyrodniczego.

Uwzględniając uwarunkowania zewnętrzne za główne wyznaczniki polityki przestrzennej uznano:

- historycznie uwarunkowane zapóźnienie strukturalne i technologiczne gospodarki oraz małą dynamikę rozwoju,
- wykorzystanie granicznego i tranzytowego położenia oraz wysokie walory środowiska przyrodniczego,
- wykorzystanie zasobów endogenicznych stymulowanych popytem zewnętrznym poprzez stworzenie wielofunkcyjnej struktury gospodarczej.

Strategia zakłada realizację niżej wymienionych programów:

1. Program ochrony środowiska przyrodniczego, którego celem jest zapewnienie skutecznej ochrony obszarów, doprowadzenie do dalszej poprawy stanu środowiska oraz wykorzystanie walorów i zasobów dla rozwoju regionu.
2. Program ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych, mający na celu poprawę stanu czystości wód powierzchniowych oraz skuteczną ochronę głównych zbiorników wód podziemnych.
3. Program usprawnienia gospodarki odpadami stawiający sobie za cele likwidację źródeł zagrożeń zdrowia i środowiska, upowszechnienie zorganizowanego usuwania odpadów oraz zabezpieczenie przed zaśmiecaniem obszaru.
4. Program rozwoju gospodarczego mający na celu przekształcenie proekologiczne oraz modernizację i rozbudowę potencjału gospodarczego ukierunkowaną na minimalizację ujemnego wpływu inwestycji na środowisko przyrodnicze.
5. Program racjonalizacji gospodarki wodno – ściekowej mający na celu racjonalizację zużycia wody, poprawę zaopatrzenia ludności w wodę oraz ochronę zasobów wodnych.

6. Programy rozwoju sieci transportu drogowego, kolejowego i lotniczego oraz sieci zasilania energetycznego stawiające za cel poprawę dostępności do jednostek osadniczych, poprawę obsługi użytkowników sieci komunikacyjnej i energetycznej oraz zmniejszenie uciążliwości transportu dla mieszkańców i redukcję zagrożeń środowiska przyrodniczego.
7. Program zagospodarowania walorów turystycznych mający na celu poprawę stanu i nie dopuszczenie do degradacji walorów przyrodniczych i turystycznych obszaru oraz wytworzenie atrakcyjnej oferty produktu turystycznego.
8. Program promocji i marketingu stawiający za cel promowanie i kultywowanie tradycji tworzenia towarów markowych, np. piwo Żubr, propagowanie produktów obszaru ZPP oraz powołanie instytucji odpowiedzialnej za wymienione działania.

7. Program ochrony środowiska Miasta Siemiatycze

Zamierzenia samorządu Miasta Siemiatycze w zakresie ochrony środowiska analizowano na podstawie następujących dokumentów:

- o Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu SIEMIATYCKIEGO na lata 2004 – 2011.
- o Wojewódzki Program Ochrony Środowiska – załączniki 8.1, 8.6 WPGO,
- o Strategia Rozwoju Miasta Siemiatycze na lata 2003-2013

Wykaz zrealizowanych i planowanych inwestycji

NAZWA ZADANIA	KOSZT OGÓLNE M	KOSZTY PONIESIONE	KOSZTY DO PONIESIENIA	W LATACH
Budowa kanału sanitarnego – ul. Kościuszki	51	51		1997
Budowa kanału sanitarnego i deszczowego – ul. Obrońców Westerplatte	30	30		
Budowa kanału sanitarnego – ul. Dąbrowskiego	30	30		
Budowa kanału sanitarnego – ul. Armii Krajowej i Sobieskiego	106	106		
Budowa kanału sanitarnego – ul. Lewandowskiego i Łąkowa	71	71		

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA SIEMIATYCZE NA LATA 2004-2015

Budowa kanału sanitarnego i deszczowego – ul. Obrońców Warszawy i Obrońców Westerplatte	54	54		
Budowa kanału deszczowego – ul. Drohiczyńska	52	52		
Budowa kanału sanitarnego i deszczowego – ul. Obrońców Warszawy	30	30		
Budowa wodociągu – ul. Lewandowskiego i Łąkowa	39	39		
Budowa kanału sanitarnego i deszczowego – ul. Obrońców Wizny	152	152		
Budowa kanału sanitarnego – do Przedszkola Nr 1	18	18		
Budowa kanału sanitarnego i deszczowego – ul. Obrońców Westerplatte, Obrońców Helu, Obrońców Warszawy, Bohaterów Monte Ciasno, Raginisa	110	110		
Budowa wodociągu – ul. Górna	14	14		
Budowa kanału deszczowego – ul. Lewandowskiego	52	52		1998
Budowa sieci wodociągowej – ul. Żeromskiego	97	97		
Budowa kanału sanitarnego i deszczowego – ul. Drohiczyńska	422	422		
Budowa kanału sanitarnego – ul. Mokra i Rumiankowa	37	37		
Budowa wodociągu – ul. Mokra i Rumiankowa	15	15		
Budowa kanału sanitarnego ciśnieniowego – ul. Sportowa	10	10		
Budowa wodociągu – ul. Sportowa	56	56		1999

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA SIEMIATYCZE NA LATA 2004-2015

Budowa kanału sanitarnego i deszczowego – ul. Kilińskiego	765	765		
Budowa kanału sanitarnego i wodociągu wzdłuż zalewu górnego	27	27		2000
Budowa wodociągu – ul. Armii Krajowej	37	37		2001
Remont budowli piętrzącej na zbiorniku wodnym, dolnym i górnym	530	161		
Modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków	10 600	405		2002
Modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków (kontynuacja)			10 195	
Remont budowli piętrzącej na zbiorniku wodnym, dolnym i górnym (kontynuacja)			166	2003
Remont budowli piętrzącej na zbiorniku wodnym, dolnym i górnym (kontynuacja)			203	
Budowa kanału sanitarnego – ul. B. Głowackiego i Powstania Styczniowego	2 800		2 800	2004-2005
Budowa kanału sanitarnego i deszczowego – ul. Żeromskiego i Annopolska	2 700		2 700	2006-2007
SUMA	18 905	2841	16064	

7.1. Cel strategiczny i cele ogólne

Na podstawie analizy Polityki ekologicznej państwa, Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2003 – 2006, Programu Ochrony Środowiska Powiatu SIEMIATYCKIEGO na lata 2004 – 2011, oraz zagrożeń wynikających z sytuacji ekologicznej w gminie, ustalono, iż celem strategicznym jest:

MIASTO SIEMIATYCZE - GMINĄ ZMIERZAJĄCĄ DO ZACHOWANIA WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO ORAZ JEGO POPRAWY

Racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego w celach rozwojowych, warunkach powszechnego dostępu do dóbr przyrody, wymaga powszechnego stosowania proekologicznych metod gospodarowania oraz podejmowania działań sprzyjających zachowaniu potencjału przyrodniczego regionu. Realizacja Programu Ochrony Środowiska Miasta Siemiatycze zmierzająca do zachowania walorów środowiska naturalnego oraz poprawy jego stanu uzależniona jest od upowszechnienia informacji o planowanych kierunkach rozwoju oraz uzyskania akceptacji społecznej dla podejmowanych działań.

Długoterminowe cele ogólne programu (do 2011 r.) przewidują:

- ❖ Zachowanie oraz odtwarzanie rodzimego bogactwa przyrodniczego i walorów krajobrazowych.
- ❖ Ochronę zasobów i poprawę jakości wód podziemnych i powierzchni ziemi.
- ❖ Ochronę zasobów wód powierzchniowych, poprawę ich jakości i zapobieganie ich zanieczyszczeniu.
- ❖ Poprawę stanu czystości terenów i zapobieganie zanieczyszczeniu powierzchni ziemi.
- ❖ Poprawę jakości powietrza atmosferycznego.
- ❖ Wzrost wiedzy społeczeństwa i świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych gminy.

Przedstawione cele realizowane będą przez działania o charakterze inwestycyjnym i organizacyjno – prawnym w następujących obszarach:

- ❖ Ochrona przyrody i krajobrazu.
- ❖ Ochrona środowiska naturalnego.
- ❖ Działania o charakterze systemowym.

7.2. Cele i zadania realizacyjne

7.2.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

Cel ogólny: Zachowanie rodzimego bogactwa przyrodniczego i walorów krajobrazowych

Cele szczegółowe:

- ❖ Zachowanie i wzbogacanie istniejących oraz odtwarzanie zanikłych elementów różnorodności biologicznej, w tym renaturalizacja cennych ekosystemów i siedlisk.
- ❖ Usuwanie lub ograniczanie aktualnych i potencjalnych zagrożeń w celu zachowania różnorodności biologicznej.

Zadania krótkookresowe do roku 2007:

1. zwiększenie obszarów zieleni i parków, wzbogacenie zieleni przydomowej i osiedlowej

Zadania długookresowe do roku 2011:

1. upowszechnienie i wprowadzanie form indywidualnej ochrony przyrody w postaci użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo krajobrazowych i stanowisk dokumentacyjnych przyrody,
2. rozwój rolnictwa ekologicznego,
3. ochrona elementów środowiska przyrodniczo kulturowego,
4. rozwój sieci szlaków turystycznych i ścieżek przyrodniczych,

7.2.2. Ochrona środowiska naturalnego

Ochrona wód podziemnych, gleb i powierzchni ziemi

Cel ogólny: Ochrona i poprawa jakości wód podziemnych, gleb i powierzchni ziemi

Cele szczegółowe:

- ❖ Eliminacja czynników zagrożenia dla jakości wód podziemnych.
- ❖ Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

Zadania krótkookresowe do roku 2007:

1. doskonalenie inwentaryzacji oraz likwidacja nieczynnych i nie nadających się do eksploatacji studni wierconych i kopanych,
2. realizacja zadań wynikających z planu gospodarki odpadami.
3. modernizacja technologii uzdatniania wody do picia,

Zadania długookresowe do roku 2011:

1. prowadzenie monitoringu lokalnego potencjalnych źródeł zanieczyszczeń,
2. realizacja zadań wynikających z planu gospodarki odpadami.
3. umieszczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin.

Ochrona wód powierzchniowych

Cel ogólny: Ochrona zasobów i poprawa jakości wód powierzchniowych i zapobieganie ich zanieczyszczeniom

Cele szczegółowe:

- ❖ Zapobieganie zmniejszaniu się zasobów wód powierzchniowych.
- ❖ Stałe ograniczanie zanieczyszczeń wód powierzchniowych.
- ❖ Przywracanie jakości wód do stanu wynikającego z ich funkcji ekologicznych oraz sposobów użytkowania.

Zadania krótkookresowe do roku 2007:

1. ograniczenie zanieczyszczeń wód:
  - a) podłączenie gospodarstw w zabudowie rozproszonej do zbiorczej kanalizacji lub wyposażenie w przydomowe oczyszczalnie ścieków,
  - b) realizacja inwestycji ograniczających zanieczyszczenia rolnicze

Zadania długookresowe do roku 2011:

1. sukcesywne podłączanie gospodarstw do istniejących wodociągów,

2. realizacja działań w zakresie programów zapobiegania zanieczyszczeniom azotanami
3. podłączenie gospodarstw w zabudowie rozproszonej do zbiorczej kanalizacji lub wyposażenie w przydomowe oczyszczalnie ścieków,
4. poprawa stanu technicznego i konserwacja cieków wodnych,
5. odbudowa i utrzymanie właściwego stanu melioracji szczegółowej i podstawowej,

Gospodarka odpadami

Cel ogólny: Poprawa stanu czystości terenów i zapobieganie zanieczyszczeniu powierzchni ziemi

Cele szczegółowe:

- ❖ Zmniejszanie ilości produkowanych odpadów.
- ❖ Odzysk surowców wtórnych oraz odpadów organicznych w celu ich dalszego wykorzystania.
- ❖ Właściwe składowanie i unieszkodliwianie odpadów.

Zadania krótkookresowe do roku 2007:

1. utworzenie związku gmin z terenu powiatu w celu racjonalnej gospodarki odpadami,
2. objęcie wszystkich mieszkańców systemem zorganizowanej zbiórki odpadów komunalnych,
3. budowa instalacji i urządzeń do unieszkodliwiania, odzysku i recyklingu odpadów,
4. rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów w celu zmniejszenia udziału odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych,
5. rozpoznanie stanu aktualnego gospodarki odpadami w małych i średnich podmiotach gospodarczych,

Zadania długookresowe do roku 2011:

1. organizacja gospodarki odpadami opakowaniowymi,
2. organizacja gospodarki odpadami biodegradowalnymi,
3. rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych,
4. rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów budowlanych,
5. rozwój systemu selektywnej zbiórki w celu zmniejszenia udziału odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych, a w szczególności azbestu.

Ochrona powietrza

Cel ogólny: Poprawa jakości powietrza atmosferycznego

Cele szczegółowe:

- ❖ Ograniczenie emisji „u źródła” w energetyce,
- ❖ Ograniczenie zanieczyszczeń komunikacyjnych powietrza.

Zadania krótkookresowe do roku 2007:

1. zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza z palenisk domowych,
2. ograniczenie emisji „u źródła” poprzez modernizację lub wymianę istniejących źródeł ciepła opalanych paliwem stałym na nowoczesne

kotły opalane paliwem gazowym, płynnym lub biomasą wyposażone w automatyczną regulację procesów spalania podnoszących wydajność cieplną źródła.

Ochrona przed hałasem i promieniowaniem

Cel ogólny: Poprawa klimatu akustycznego i ochrona przed promieniowaniem

Cele szczegółowe:

- ❖ Ograniczanie oddziaływania hałasu komunikacyjnego.

Zadania krótkookresowe do roku 2007:

1. poprawa stanu nawierzchni dróg,
2. wspomaganie zapobiegania hałasowi i promieniowaniu „u źródła”.

Zadania długookresowe do roku 2011:

1. bieżąca modernizacja dróg,
2. budowa ekranów przeciwhałasowych.

Ograniczanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii

Cel ogólny: Minimalizowanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz sprawne usuwanie ich skutków

Cele szczegółowe:

- ❖ Doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych..

Działania krótkookresowe do roku 2007 i długookresowe do roku 2015

1. opracowanie programu informowania społeczeństwa o poważnych awariach środowiska i edukacji w tym zakresie, obejmującego działania na szczeblu lokalnym.

7.2.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi

Cel ogólny: Racjonalne gospodarowanie wodą, kopalinami i innymi zasobami naturalnymi

Cele szczegółowe:

- ❖ Racjonalizacja poboru wód do celów komunalnych i przemysłowych.
- ❖ Racjonalizacja wykorzystania gleb i złóż kopalin.
- ❖ Zmniejszenie zużycia energii na potrzeby ludności.
- ❖ Zmniejszenie wodochłonności gospodarki.

Zadania krótkookresowe do roku 2007:

1. restrukturyzacja poboru wody dla celów użytkowych, w taki sposób, aby zasoby wód podziemnych były użytkowane wyłącznie dla potrzeb ludności, jako woda do picia i surowiec dla przemysłu spożywczego,

2. wspieranie działań mających na celu zmniejszenie zużycia wody w gospodarce,
3. wprowadzenie obowiązku umieszczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin,
4. opracowanie programu eksploatacji kopalin,

Zadania długookresowe do roku 2015:

1. ochrona zasobów udokumentowanych przed zainwestowaniem uniemożliwiającym ich późniejszą eksploatację (uwzględnienie zasobów w studiach uwarunkowań oraz planach zagospodarowania przestrzennego),
2. weryfikacja bazy danych o kopalinach w ramach regionalnej bazy danych,
3. wspieranie przedsięwzięć dotyczących korzystania z ekologicznych źródeł energii w indywidualnych gospodarstwach.

7.2.4. Działania o charakterze systemowym

Monitoring środowiska

Cel ogólny: Zwiększenie zakresu informacji o stanie środowiska naturalnego, jego zagrożeniach oraz sposobach przeciwdziałania zagrożeniom

Cele szczegółowe:

- ❖ Doskonalenie monitoringu stanu środowiska, analiza zmian zachodzących w środowisku i ocena zagrożeń.

Działania krótkookresowe do roku 2007 i długookresowe do roku 2015

1. rozpoznawanie i monitorowanie stanu środowiska i bioróżnorodności oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń.

Edukacja ekologiczna

Cel ogólny: Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców miasta oraz poprawa komunikacji społecznej w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych gminy

Cele szczegółowe:

- ❖ Wspieranie działań uzupełniających system edukacji formalnej, podnoszących ekologiczną świadomość społeczności i władz lokalnych.
- ❖ Zwiększenie efektywności edukacji ekologicznej przez promowanie najskuteczniejszych jej form i najważniejszych treści.

Działania krótkookresowe do roku 2007 i długookresowe do roku 2015:

1. udział w organizacji regionalnego systemu informacji o edukacji ekologicznej,
2. uczestnictwo w szkoleniach zawodowych w zakresie prawa, zarządzania, technik ochrony środowiska, zagospodarowania przestrzennego, źródeł finansowania ochrony środowiska,

3. upowszechnianie i praktyczne wdrażanie zasad „Kodeksu dobrej praktyki rolniczej” ,
4. wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej przez samorząd,
5. wspieranie wdrażania nowoczesnych technik przyjaznych środowisku BAT (Best Available Technique).

7.3. Program ochrony środowiska w latach 2004 – 2007

Przedstawiony Program Ochrony Środowiska zawiera wymienione imiennie w poprzednim rozdziale zadania o charakterze inwestycyjnym jak również organizacyjno-prawnym. Zadania zostały sformułowane po szczegółowej analizie istniejącego stanu środowiska w mieście oraz sporządzonej na podstawie danych statystycznych, ankietowych i danych z Urzędu Miasta.

Niniejszy rozdział zawiera uszczegółowienie zadań. Zadania dla organów samorządu terytorialnego zostaną rozdzielone według kompetencji oraz uzupełnione o szacowane niezbędne nakłady na realizację Programu i stopień ważności. Określone zostaną również priorytety dla zadań koordynowanych oraz oszacowane koszty realizacji zadań koordynowanych o charakterze inwestycyjnym. Niektóre z wymienionych zadań powinny być realizowane przez samorząd powiatu, jak też samorząd gminy oraz inne instytucje lub podmioty.

Zgodnie z treścią sformułowanych przez Ministerstwo Środowiska Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym (2002 r.) program gminny winien składać się z dwóch części:

- **zadań własnych gminy (W)** - pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy,
- **zadań koordynowanych (K)** – pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego i powiatowego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim bądź centralnym,

Program realizacyjny ochrony środowiska Miasta Siemiatycze na lata 2004 – 2007 uwzględnia:

- zadania,
- priorytety,
- jednostki odpowiedzialne i uczestniczące w realizacji zadania
- terminy realizacji,
- koszty realizacji – dla zadań własnych oraz koordynowanych, za które odpowiedzialne są samorzady gminne,
- źródła finansowania,

Wymieniono zadania własne oraz zadania koordynowane. Dokonano również podziału na zadania o charakterze organizacyjno – prawnym i inwestycyjnym.

Zgodnie z *II Polityką ekologiczną państwa*, dla zadań własnych miasta przyjęto następujące stopnie priorytetowości:

I Priorytet – likwidacja bezpośrednich zagrożeń dla życia i zdrowia ludzi,

II Priorytet – konieczność przeciwdziałania degradacji środowiska w obrębie terytorium naszego kraju,

III Priorytet – konieczność partycypowania Polski w przeciwdziałaniu zagrożeniom globalnym (zmiany klimatyczne, warstwa ozonowa).

Gminne programy ochrony środowiska powinny zostać sporządzone na podstawie gruntownej znajomości aktualnego stanu środowiska w gminie. Podobnie jak polityka ekologiczna państwa muszą one określać przede wszystkim:

- cele polityki ekologicznej na terenie gminy,
- wybrane priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań ekologicznych, których podejmuje się dana gmina,
- środki niezbędne do osiągnięcia założonych celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

Zaplanowane cele, priorytety, działania (zadania) i środki muszą zostać zdefiniowane dla każdego z obszarów ochrony środowiska, którymi zajmuje się dana gmina, a więc:

- 1) ochrona dziedzictwa przyrodniczego;
- 2) poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
- 3) racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych;
- 4) działania systemowe.

Częścią gminnego programu ochrony środowiska jest plan gospodarki odpadami.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA SIEMIATYCZE NA LATA 2004-2015

Tabela Zadania własne gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie diagnozy oraz Planu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego i Powiatowego Programu Ochrony Środowiska.

Lp	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Termin i koszty realizacji (w tys. zł)					Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008-2015	
Zadania organizacyjno-prawne									
Ochrona przyrody i krajobrazu									
1	Tworzenie nowych obszarów zieleni i zadrzewień oraz bieżąca ich pielęgnacja	Samorząd gminy	ŚlKom	20	30	30	30		Środki własne gminy, fundusze celowe
Ochrona gleb i wód podziemnych									
2	Umieszczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin	Samorząd gminy	ŚlPI	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy,
3	Doskonalenie nadzoru nad przestrzeganiem ustaleń zawartych w decyzjach dotyczących ustanowienia stref ochronnych ujęć wody	Samorząd gminy	ŚlPI, RZGW	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy,
4	Dokonanie inwentaryzacji i doprowadzenie do likwidacji nieczynnych i nie nadających się do eksploatacji studni wierconych i kopanych	Samorząd gminy	Użytkownicy ujęć lub właściciele gruntów	0,2	0,4	0,4			Środki własne gminy,
Ochrona wód powierzchniowych									
5	Zapewnienie ochrony naturalnych zbiorników retencyjnych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gmin	Samorząd gminy	ŚlPI	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy,
6	Inspirowanie wdrażania najlepszych dostępnych technologii w procesie wydawania pozwoleń wodno-prawnych	Samorząd gminy	Podmioty gospodarcze	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy,
Ochrona powietrza									

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA SIEMIATYCZE NA LATA 2004-2015

Lp	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Termin i koszty realizacji (w tys. zł)					Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008-2015	
7	Opracowanie i wdrożenie planów ograniczania emisji spalin ze środków transportu poprzez poprawę stanu dróg oraz zagospodarowanie zieleni otoczenia dróg	Samorząd gminy	GDDPiA, zarządy dróg			b.d.			Budżet państwa, środki własne, fundusze celowe, środki pomocowe i strukturalne UE
Ograniczanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii									
8	Opracowanie gminnego planu zarządzania ryzykiem	Samorząd gminy	StKom		6				Środki własne gminy, fundusze celowe
Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych									
9	Opracowanie planów eksploatacji kopalni i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych	Samorząd gminy	StPI		4				Środki własne gminy, fundusze celowe
10	Wspieranie działań mających na celu zmniejszenie zużycia wody w gospodarce	Podmioty gospodarcze	Podmioty gospodarcze	w ramach działań statutowych					Środki własne podmiotów gospod., fundusze celowe
Monitoring środowiska									
11	Monitoring składowiska odpadów	Samorząd gminy	StKom	brak dostatecznych danych do ustalenia kosztów					Środki własne gminy, opłaty za składowanie odpadów
12	Monitoring jakości ścieków doprowadzanych i oczyszczanych w oczyszczalniach	Samorząd gminy	Podmioty gospodarcze	w ramach działań statutowych					Środki własne
Działania systemowe									
13	Wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej przez samorzady, lokalne organizacje pozarządowe i grupy obywatelskie	Samorząd gminy	NGO, szkoły, ODN	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy, fundusze celowe
14	Utworzenie społecznej rady ds. trwałego i zrównoważonego rozwoju przy urzędzie miasta	Samorząd gminy	NGO, Eksperti lokalni,	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy
15	Propagowanie modelu trwałego i zrównoważonego rozwoju w gminie	Samorząd gminy	podmioty prowadzące edukację środowiskową	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy, fundusze celowe
16	Upowszechnianie informacji o podejmowanych akcjach, kampaniach i działaniach na rzecz aktywnej ochrony środowiska w województwie, kraju i na świecie	Samorząd gminy	samorządy, OEE, radio, prasa, telewizja	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy, fundusze celowe

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA SIEMIATYCZE NA LATA 2004-2015

Lp	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Termin i koszty realizacji (w tys. zł)					Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008-2015	
17	Wspieranie szkolnych kół zainteresowań, konkursów ekologicznych, „ekologizacji” obiektów dydaktycznych i otoczenia szkół	Samorząd gminy, władze oświatowe	szkoły	w ramach działań statutowych					Środki własne gminy, fundusze celowe
Zadania inwestycyjne									
Ochrona przyrody i krajobrazu									
18	Zalesienia gruntów na glebach niskiej jakości według wykonanych projektów	Samorząd gminy	Samorząd gminy, właściciele lasów, nadleśnictwa			b.d	b.d	b.d	środki własne, Fundusze celowe
Ochrona wód powierzchniowych									
19	Budowa kanatu sanitarnego i deszczowego – ul. Żeromskiego i Annopolska	Samorząd gminy	St.kom.	w latach 2006-2007 2 700					Środki własne, fundusze celowe
20	Budowa kanatu sanitarnego – ul. B. Głowackiego i Powstania Styczniowego	Samorząd gminy	St.kom.	w latach 2004-2005 3 300					Środki własne, fundusze celowe
21	Remont budowli piętrzącej na zbiorniku wodnym, dolnym i górnym (kontynuacja)	Samorząd gminy	St.kom.	w latach 2004-2005 203					Środki własne, fundusze celowe
22	Stała modernizacja i usprawnianie funkcjonowania oczyszczalni ścieków poprzez wprowadzanie najlepszych dostępnych technik (BAT)	Samorząd gminy	St.kom.		brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	Środki własne gminy, fundusze celowe
23	Zmniejszenie wodochłonności produkcji przemysłowej oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wody	Podmioty gospodarcze	Podmioty gospodarcze	w ramach działań statutowych					Środki własne
Ochrona powietrza									
24	Racjonalizacja wykorzystania i modernizacja istniejących scentralizowanych systemów grzewczych (modernizacja lub rozbudowa ciepłociągów i węzłów cieplnych z zastosowaniem najnowszych technologii i rozwiązań technicznych)	Samorząd gminy	St.kom.			brak danych	brak danych	brak danych	Środki własne gminy, fundusze celowe

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA SIEMIATYCZE NA LATA 2004-2015

Lp	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Termin i koszty realizacji (w tys. zł)					Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008-2015	
25	Modernizacja lub wymiana istniejących źródeł ciepła opalanych paliwem stałym na nowoczesne kotły opalane paliwem gazowym, płynnym lub biomasą, wyposażone w automatyczną regulację procesów spalania podnoszącą wydajność cieplną źródła	Samorząd gminy	St.kom. Właściciele obiektów		brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	Środki własne gminy, fundusze celowe
26	Budowa nowych i modernizacja istniejących instalacji oczyszczających gazy odlotowe wprowadzane do atmosfery, a w szczególności mających na celu poprawę skuteczności usuwania cząstek o średnicy ziarna poniżej 10 µm	Samorząd gminy	St.kom. Właściciele obiektów			brak danych	brak danych	brak danych	Środki własne, fundusze celowe
Poprawa jakości środowiska naturalnego									
27	Likwidacja nieczynnych i nie nadających się do eksploatacji studni wierconych i kopanych	Użytkownicy ujęć lub właściciele gruntów	Samorząd gminy	w ramach działań statutowych					Środki własne, fundusze celowe
Gospodarka odpadami – szczegółowy harmonogram znajduje się w Gminnym Planie Gospodarki Odpadami									

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA SIEMIATYCZE NA LATA 2004-2015

Tabela Zadania koordynowane

Lp	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Termin i koszty realizacji (tys. zł)					Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008-2011	
Zadania organizacyjno-prawne									
Ochrona przyrody i krajobrazu									
1	Realizacja programu zwiększania lesistości kraju	MRiRW, MŚ	Samorząd gminy, ARiMR, LP,	w ramach działań statutowych					Budżet państwa, środki własne, fundusze celowe
Poprawa jakości środowiska naturalnego									
Ochrona gleb i wód podziemnych									
2	Wzmoczenie działalności kontrolnej dla wyeliminowania niekoncesjonowanej eksploatacji kopalni	WIOŚ	WIOŚ, samorząd gminy	0,3	0,3				Środki własne
Ochrona wód powierzchniowych									
3	Opracowanie programu zwiększenia retencji wód oraz racjonalizacji gospodarowania spływami wód opadowych	RZGW	Samorząd gminy	w ramach działań statutowych					Budżet państwa, fundusze celowe
4	Opracowanie regionalnego programu redukcji zanieczyszczeń w wydzielonych obszarach hydrograficznych – zlewniach lub grupach zlewni	RZGW	Samorząd gminy	w ramach działań statutowych					Budżet państwa, fundusze celowe
Działania systemowe									
Edukacja ekologiczna									
5	Prowadzenie szkoleń zawodowych w zakresie prawa, zarządzania środowiskowego, technik ochrony środowiska, zagospodarowania przestrzennego, źródeł finansowania ochrony środowiska	ON	Samorząd gminy, ON	w ramach działań statutowych					Środki własne
Zadania inwestycyjne									
Ochrona powietrza									
6	Modernizacja lub wymiana istniejących źródeł ciepła opalanych paliwem stałym na nowoczesne źródła opalane paliwem gazowym, ciekłym lub biomasą	Podmioty gospodarcze, właściciele budynków	Samorząd gminy	w ramach działań statutowych					Środki własne podmiotów i osób fizycznych,

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA SIEMIATYCZE NA LATA 2004-2015

Lp	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Termin i koszty realizacji (tys. zł)					Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008-2011	
Ochrona przed hałasem i promieniowaniem									
7	Budowa ekranów dźwiękochłonnych w miejscach nasilonej emisji hałasu	GDDPiA	Samorząd gminy	w ramach działań statutowych					
Ochrona przed hałasem i promieniowaniem									
8	Analiza potrzeb i budowa ekranów dźwiękochłonnych w miejscach nasilonej emisji hałasu	GDDPiA	zarządy dróg	w ramach działań statutowych					Środki własne, fundusze celowe
Ograniczanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii									
9	Doposażenie systemu ratownictwa drogowego w zakresie zwalczania zagrożeń środowiskowych	WIOŚ	WIOŚ, samorząd gminy		b.d.	b.d.			Środki własne, fundusze celowe
Racjonalne użytkowanie zasobów									
10	Ograniczanie zużycia energii cieplnej poprzez termomodernizację budynków	Właściciele gospodarstw	Samorząd gminy			b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne właścicieli gospodarstw, budżet gminy, fundusze celowe
Gospodarka odpadami – szczegółowy harmonogram znajduje się w Gminnym Planie Gospodarki Odpadami									

Źródło: opracowanie własne na podstawie diagnozy oraz Planu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego i Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA SIEMIATYCZE NA LATA 2004-2015

Wykaz skrótów:

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BOŚ – Bank Ochrony Środowiska
GDDPiA – Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych i Autostrad
LP – Lasy Państwowe
MPEC – Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej
MRiRW – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
MSZ – Ministerstwo Spraw Zagranicznych
MŚ – Ministerstwo Środowiska
NGO – organizacje pozarządowe
ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego
ODN – Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
OEE – ośrodki edukacji ekologicznej
ON – ośrodki naukowe

PGNiG – Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo
PIH - Państwowa Inspekcja Handlowa
PIP - Państwowa Inspekcja Pracy
RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SG – Straż Graniczna
SłKom – samorządowe jednostki organizacyjne wypełniające zadania w zakresie gospodarki wodnościekowej i oczyszczania terenów
SłOP – służby ochrony przyrody
SłPI – służby planistyczne – (wykonawcy dokumentów, konsultanci)
UE – Unia Europejska
WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WZMiUW – Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

8. Zarządzanie programem ochrony środowiska

Do instrumentów wspomagających realizację programu ochrony środowiska należą instrumenty polityki ekologicznej, zasady zarządzania środowiskiem, wynikające z zakresu kompetencyjnego administracji samorządowej szczebla powiatowego i gminnego. W zarządzaniu środowiskiem szczególną rolę pełni „Program ochrony środowiska”, który, z punktu widzenia władz gminy, może być postrzegany jako instrument koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska oraz intensyfikacji współpracy różnych instytucji i organizacji, opartej o dobrowolne porozumienia na rzecz efektywnego wdrażania niniejszego Programu.

8.1. Instrumenty polityki ochrony środowiska

Instrumentarium służące realizacji polityki ochrony środowiska wynika z szeregu ustaw, z których najważniejsze to: prawo ochrony środowiska, prawo wodne, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, prawo geologiczne i górnicze, prawo budowlane.

Wśród instrumentów zarządzania ochroną środowiska można wyróżnić instrumenty o charakterze politycznym (np. Polityka Ekologiczna Państwa, wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska), instrumenty prawno - administracyjne oraz instrumenty o charakterze horyzontalnym (systemy zintegrowanego zarządzania środowiskiem, monitoring środowiska, system statystyki, społeczna partycypacja, działania edukacyjne, narzędzia polityki technicznej i naukowej, konwencje, umowy i porozumienia międzynarodowe).

Tradycyjny podział instrumentów zarządzania środowiskiem wyróżnia instrumenty o charakterze prawnym, ekonomicznym i społecznym oraz strukturalnym.

Instrumenty prawne

- Ustawa z dn. 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz. U. nr 62 poz. 628 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003r.m o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 115 poz. 1229 z późniejszymi zmianami).

Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Do zadań gminy należy:

1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty a w szczególności zadania własne obejmują sprawy:

- 1) ładu przestrzennego, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
- 2) gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- 3) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,

- 4) lokalnego transportu zbiorowego,
  - 5) edukacji publicznej,
  - 6) zieleni gminnej i zadrzewień,
  - 7) utrzymania gminnych obiektów i urzędzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
2. Ustawy określają, zadania o charakterze obowiązkowym,

Ustawy mogą nakładać na gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, jak również z zakresu organizacji przygotowań i przeprowadzenia wyborów powszechnych oraz referendów.

Poniżej wymieniono ważniejsze kompetencje organów gminy w zakresie ochrony środowiska, leśnictwa, rolnictwa oraz prawa górniczego i geologicznego.

W zakresie ochrony i kształtowania środowiska:

Rada gminy

- uchwała gminny program ochrony środowiska,
- ustanawia ograniczenia co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko,
- zatwierdza zestawienia przychodów i wydatków gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej na dany rok.

Burmistrz:

- sporządza projekt gminnego programu ochrony środowiska po zasięgnięciu opinii zarządu powiatu,
- sporządza co 2 lata raport z wykonania gminnego programu ochrony środowiska,
- udostępnia znajdujące się w jego posiadaniu informacje o środowisku i jego ochronie na zasadach określonych w art. 19-24 POŚ,
- w zakresie swojej właściwości prowadzi publicznie dostępny wykaz danych o dokumentach, o których mowa w art. 19 ust. 2 oraz może zamieszczać w nich dane, o których mowa w art. 19 ust. 3,
- Może odmówić udostępnienia informacji, jeżeli:
  - wymagałoby to dostarczenia dokumentów lub danych będących w trakcie opracowania lub przeznaczonych do wewnętrznego komunikowania się,
  - wniosek o udostępnienie informacji jest w sposób oczywisty do zrealizowania lub w sformułowany w sposób zbyt ogólny,
- może na uzasadniony wniosek przekazującego informacje wyłączyć z udostępniania dane o wartości handlowej, w tym zwłaszcza dane technologiczne, o ile ich ujawnienie mogłoby pogorszyć jego pozycję konkurencyjną,
- podaje do publicznej wiadomości informację o zamieszczaniu w publicznie dostępnym wykazie danych o decyzjach wymagających udziału społeczeństwa, w trybie i na zasadach określonych w Dziale V Tytułu I POŚ,
- przyjmuje wyniki pomiarów wielkości emisji z instalacji w ramach zwykłego korzystania ze środowiska,
- może nałożyć obowiązek prowadzenia dodatkowych, wykraczających

poza określone ustawą, pomiarów wielkości emisji z instalacji – w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska,

- przyjmuje zgłoszenie instalacji nie wymagającej pozwolenia, która może negatywnie oddziaływać na środowisko – w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska,
- może ustalić wymagania w zakresie ochrony środowiska wymagające eksploatacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, o ile jest to uzasadnione koniecznością ochrony środowiska – w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska,
- przyjmuje informacje o rodzaju, ilości oraz miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska od osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami,
- przedkłada wojewodzie otrzymane od przedsiębiorców informacje o rodzaju, ilości oraz miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska,
- przyjmuje informacje o wystąpieniu poważnej awarii przemysłowej,
- przyjmuje wykaz, na podstawie którego ustalono opłaty za składowanie odpadów, do którego złożenia obowiązany jest podmiot korzystający ze środowiska,
- może nakazać osobie fizycznej eksploatującej instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub eksploatującej urządzenie wykonanie czynności zmierzających do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- może wstrzymać użytkowanie instalacji w razie naruszenia warunków decyzji określającej wymagania dotyczące eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, prowadzonej przez osobę fizyczną w ramach zwykłego korzystania ze środowiska,
- wyraża zgodę na podjęcie wstrzymanej działalności oraz oddanie do eksploatacji obiektu budowlanego, zespołu obiektów lub instalacji po stwierdzeniu ustania przyczyn uzasadniających wstrzymanie,
- sprawuje kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym swoją właściwością,
- występuje w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska,
- występuje do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie działań będących w jego kompetencji, jeżeli stwierdzi w wyniku kontroli naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić (wraz z wystąpieniem przekazuje wioś dokumentację sprawy),
- przedstawia do zatwierdzenia radzie gminy projekt zestawienia przychodów i wydatków gminnego funduszu na dany rok, do dnia 15 stycznia,
- podaje do publicznej wiadomości zatwierdzone zestawienie przychodów i wydatków gminnego funduszu ochrony środowiska.

W zakresie gospodarki odpadami

Burmistrz:

- opracowuje projekt gminnego planu gospodarki odpadami,
- opracowuje projekt wspólnego planu gospodarki odpadami dla gmin

- będących członkami związków międzygminnych,
- składa radzie gminy, co dwa lata, sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami,
  - aktualizuje gminny plan gospodarki odpadami nie rzadziej niż co cztery lata,
  - opiniuje program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, przedkładany przez wojewodę lub starostę,
  - opiniuje zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów,
  - opiniuje pozwolenia na wytworzenie odpadów lub decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, jeżeli miejsce prowadzenia odzysku, unieszkodliwiania lub zbierania przez wytwórcę, o którym mowa w art. 31 ust. 1, jest inne niż miejsce wytworzenia odpadów,
  - nakazuje posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania ze wskazaniem sposobu wykonania tej decyzji,
  - jako organ właściwy do wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla składowiska odpadów może uzależnić wydanie tej decyzji od przedstawienia przez inwestora ekspertyzy co do możliwości odzysku lub unieszkodliwiania odpadów w inny sposób niż przez składowanie,
  - jako organ właściwy do wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla składowiska odpadów odmówi wydania takiej decyzji w przypadku braku zgody wymaganej w ust. 2-4 lub jeżeli istnieje uzasadniona technicznie, ekologicznie lub ekonomicznie możliwość odzysku lub unieszkodliwiania odpadów bez budowy składowiska odpadów.

W zakresie gospodarki wodnej

Rada gminy

- wyznacza miejsce wydobycia kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, w granicach powszechnego korzystania z wód.

Burmistrz:

- wyznacza część nieruchomości umożliwiającej dostęp do wody objętej powszechnym korzystaniem z wód,
- może nakazać właścicielowi gruntu przywrócenie poprzedniego stanu wody na gruncie lub wykonanie urządzeń zapobiegających szkodom, jeżeli spowodowane przez niego zmiany stanu wody na gruncie szkodliwie wpływają na grunty sąsiednie,
- zatwierdza ugodę w sprawie zmiany stanu wody na gruncie.

W zakresie ochrony przyrody

Rada gminy

- sporządza miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego po ustanowieniu planu ochrony dla obszaru objętego planem ochrony lub dokonuje zmian w obowiązującym planie miejscowym – w terminie 1 roku od dnia wejścia w życie aktu ustanawiającego plan ochrony,
- uzgadnia jako organ zainteresowanej jednostki samorządu terytorialnego (właściwy miejscowo) projekt rozporządzenia w sprawie utworzenia, powiększenia, zmniejszenia lub likwidacji parku narodowego¹,
- wprowadza ochronę przyrody w formie: uznania za pomnik przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego, zespołu przyrodniczo – krajobrazowego oraz wyznacza obszary chronionego krajobrazu,
- sporządza plan zagospodarowania przestrzennego dla obszarów chronionego krajobrazu oraz zespołu przyrodniczo – krajobrazowego poddanych ochronie przez radę gminy,
- może uznać teren pokryty drzewostanem parkowym za park gminny,
- zapewnia mieszkańcom miast i wsi o zwartej zabudowie korzystanie z przyrody, przez tworzenie i utrzymywanie należytych stanów terenów zieleni i zadrzewień łączących się w miarę możliwości z terenami zielonymi.

Burmistrz:

- opiniuje projekty planów ochrony dla obszarów objętych formami ochrony przyrody jako organ zainteresowanej jednostki samorządu terytorialnego,
- uzgadnia jako organ jednostki samorządu terytorialnego, projekt rozporządzenia w sprawie utworzenia, powiększenia, zmniejszenia lub likwidacji parku narodowego,
- desygnuje do rady parku narodowego, na trzyletnią kadencję, przedstawiciela właściwego terytorialnie samorządu gminnego,
- uzgadnia jako organ zainteresowanej jednostki samorządu terytorialnego projekt rozporządzenia w sprawie utworzenia parku krajobrazowego,
- opiniuje jako organ zainteresowanej jednostki samorządu terytorialnego, projekt rozporządzenia w sprawie zniesienia parku krajobrazowego lub ograniczenia jego obszaru,
- desygnuje do rady parku krajobrazowego przedstawiciela właściwego terytorialnie samorządu gminnego,
- informuje ministra właściwego do spraw środowiska o wydaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji realizującej cel publiczny na obszarze parku krajobrazowego lub obszarze chronionego krajobrazu,
- wydaje zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości,
- ustala wysokość opłaty za usunięcie drzew lub krzewów,
- odracza, na okres dwóch lat, termin uiszczenia opłaty za usunięcie drzew i krzewów, jeżeli zezwolenie przewiduje przesadzenie ich w inne miejsce,
- wymierza karę administracyjną za zniszczenie terenów zieleni albo drzew lub

---

¹ Ze względu na fakt, iż ustawa o ochronie przyrody nie precyzuje, który organ jako organ jednostki samorządu terytorialnego jest zobowiązany do uzgodnienia, utworzenia, powiększenia, zmniejszenia lub likwidacji parku narodowego.

krzewów powodowane niewłaściwym wykonywaniem robót ziemnych lub wykorzystaniem sprzętu mechanicznego albo urządzeń technicznych oraz zastosowaniem środków chemicznych w sposób szkodliwy dla roślinności oraz za usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia, a także za zniszczenie spowodowane niewłaściwą pielęgnacją terenów zieleni, zadrzewień, drzew lub krzewów.

W zakresie przeznaczenia gruntów do zalesienia

Rada gminy:

- wyraża opinię w sprawie zmiany charakteru użytkowania gruntu z rolnego na leśny.

Burmistrz:

- uzgadnia roczny limit zalesienia (ogólną powierzchnię gruntów rolnych, które mają być przeznaczone do zalesienia).

W zakresie prawa geologicznego i górniczego

Burmistrz:

- opiniuje koncesje na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalin,
- uzgadnia koncesje, a także wszystkie jej zmiany, na wydobywanie kopalin ze złóż, na bezzbiornikowe magazynowanie lub składowanie odpadów w górotworze, w tym w podziemnych wyrobiskach górniczych,
- opiniuje decyzję zatwierdzającą projekt prac geologicznych,
- wykonuje uprawnienia organów podatkowych w odniesieniu do opłat za działalność regulowaną Prawem geologicznym i górnictwem w zakresie, w jakim gmina jest wierzycielem należności z tytułu tych opłat.

W zakresie inspekcji ochrony środowiska

Rada gminy:

- rozpatruje informację wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o stanie środowiska na obszarze województwa.

Burmistrz:

- wydaje właściwemu organowi Inspekcji Ochrony Środowiska polecenie podjęcia działań zmierzających do usunięcia bezpośredniego zagrożenia środowiska.

W zakresie utrzymania czystości i porządku w gminach

- Utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do obowiązkowych zadań własnych gminy.
- Gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności:
  - 1) tworzą warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniają wykonanie tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych,
  - 2) zapewniają budowę, utrzymanie i eksploatację, własnych lub wspólnych z innymi gminami, składowisk odpadów komunalnych i obiektów wykorzystywania lub unieszkodliwiania tych odpadów,

- 3) zapobiegają zanieczyszczaniu ulic, placów i terenów otwartych przez: likwidację składowania odpadów w miejscach do tego nie przeznaczonych i przeciwdziałanie takiemu składowaniu, budowę i utrzymanie szaleatów publicznych, ustawianie koszy ulicznych na odpady w rejonach intensywnego ruchu pieszego, organizowanie odbioru odpadów komunalnych z urządzeń ruchomych,
- 4) określają wymagania wobec osób utrzymujących zwierzęta domowe w zakresie bezpieczeństwa i czystości w miejscach publicznych,
- 5) organizują ochronę przed bezdomnymi zwierzętami na zasadach określonych w odrębnych przepisach,
- 6) tworzą warunki do selektywnej zbiórki, segregacji i składowania odpadów przydatnych do wykorzystywania oraz współdziałają z jednostkami organizacyjnymi i osobami podejmującymi zbieranie i zagospodarowywanie tego rodzaju odpadów,
- 7) współdziałają z właściwymi organami administracji rządowej w organizowaniu gospodarki odpadami niebezpiecznymi wydzielonymi z odpadów komunalnych.

Instrumenty ekonomiczne

Do instrumentów ekonomicznych należą przede wszystkim: opłata za gospodarcze korzystanie ze środowiska, administracyjne kary pieniężne i dotacje z funduszy celowych.

Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska

Opłaty te pełnią funkcje prewencyjne i redystrybucyjne. Funkcja prewencyjna realizowana jest poprzez, zachęcanie podmiotów (dotyczy to podmiotów gospodarczych) do wyboru technologii, lokalizacji produkcji, instalowania urządzeń ochronnych oraz oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych w sposób najodpowiedniejszy z punktu widzenia ochrony środowiska. Funkcja redystrybucyjna polega na gromadzeniu środków finansowych jako odrębne fundusze przeznaczone na cele ochrony środowiska.

Opłaty pobierane są za:

- wprowadzanie substancji zanieczyszczających do powietrza,
- pobór wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- składowanie odpadów,
- wyłączenie gruntów rolnych i leśnych z produkcji,
- usuwanie drzew i krzewów.

Opłaty trafiają do funduszy celowych (fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz fundusz ochrony gruntów). Pobierają je organy administracji (np. Urząd Marszałkowski, organ gminy) lub, jak w przypadku gruntów rolnych i leśnych, wnoszone są bezpośrednio do funduszu celowego. Podmiot korzystający ze środowiska ustala we własnym zakresie wysokość należnej opłaty (według stawek obowiązujących w okresie, w którym korzystanie ze środowiska miało miejsce) i wnosi ją na rachunek właściwego urzędu marszałkowskiego. Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami ponoszą opłaty za korzystanie ze środowiska w zakresie, w jakim to korzystanie wymaga pozwolenia na wprowadzanie substancji do środowiska oraz pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód w rozumieniu przepisów ustawy Prawo wodne. Należy także

wspomnieć, że podobne opłaty pobiera się na podstawie przepisów prawa górniczego i geologicznego za działalność koncesjonowaną.

Administracyjne kary pieniężne

Kary pieniężne nie są sensu stricto środkiem ekonomicznym, są raczej związane z instytucją odpowiedzialności prawnej. Spełniają jednak funkcje podobne do opłat. Kary pobiera się w tych samych sytuacjach co opłaty, lecz za działania niezgodne z prawem. W odniesieniu do wód, powietrza, odpadów i hałasu, karę wymierza wojewódzki inspektor ochrony środowiska, a w odniesieniu do drzew i krzewów - organ gminy. Stawki kar zwykle są kilkakrotnie wyższe niż opłaty i trafiają do funduszy celowych. Ustawa POŚ przewiduje możliwość odraczania, zmniejszania lub umarzania administracyjnych kar pieniężnych.

Fundusze celowe

Fundusze celowe to fundusze tworzone ze środków opłat ekologicznych (fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej szczebla centralnego, wojewódzkiego, powiatowego gminnego). Formy pomocy finansowej z funduszy celowych to: kredyty i pożyczki preferencyjne, dotacje, subwencje.

Instrumenty społeczne są to narzędzia służące usprawnianiu współpracy i budowaniu partnerstwa. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie: pierwsza dotyczy działań samorządów – a narzędziami są przede wszystkim działania edukacyjne, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem, gdzie podstawą jest komunikacja społeczna: systemy konsultacji i debat publicznych oraz wprowadzanie mechanizmów tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne).

Działania edukacyjne realizowane są w różnych formach i na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji. Działalność ta prowadzona jest od wielu lat, lecz ciągle wymaga dalszego poszerzania sposobów aktywizacji społeczeństwa oraz szkolenia coraz to innych grup zawodowych i społecznych. Czynnikiem decydującym o sukcesie realizowanej edukacji ekologicznej jest rzetelna informacja o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem. Komunikacja społeczna coraz częściej nabiera form zinstytucjonalizowanych. Z jednej strony jest to tworzenie biur komunikacji społecznej w urzędach, z drugiej strony – podpisywanie formalnych deklaracji współpracy z organizacjami społecznymi i wspieranie ich działań poprzez np. wprowadzanie przedstawicieli organizacji do różnego rodzaju ciał opiniotwórczo-doradczych, organizowanie regularnych spotkań z organizacjami, itp.

W nowym podziale kompetencji ustawodawca nakłada na instytucje rządowe i samorządowe obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Obowiązek ten dotyczy w pierwszej kolejności wymiany informacji między przedstawicielami różnych szczebli samorządu i rządowych organizacji ochrony środowiska.

Ustawa Prawo ochrony środowiska nie przewiduje żadnych ograniczeń w korzystaniu z prawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, a dostęp do informacji nie jest uzależniony od uczestnictwa w żadnym konkretnym postępowaniu i posiadania jakiegokolwiek interesu w sprawie. Szeroko pojęta komunikacja może służyć wymianie informacji roboczej z innymi osobami

pracującymi nad tym samym tematem, wspieraniu procesu decyzyjnego, podejmowaniu współpracy.

Współdziałanie jest niezbędnym instrumentem w przypadku konieczności uczestniczenia kilku podmiotów w finansowaniu przedsięwzięcia objętego programem ochrony środowiska. Uczestnictwo prywatnych właścicieli działek (np. w przypadku budowy systemu kanalizacji) wymaga zastosowania rozwiązań prawnych umożliwiających uczestnictwo grupy prywatnych podmiotów fizycznych jako partnera dla innych podmiotów prawnych. Takie rozwiązania w postaci np. utworzenia komitetu budowy, mogą także umożliwić formalne przekazywanie dofinansowania grupie prywatnych właścicieli ze strony podmiotu dysponującego środkami na realizację przedsięwzięcia np. w rodzaju przydomowych oczyszczalni ścieków.

Instrumenty strukturalne

Instrumenty strukturalne rozumiane są jako narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych. Są to przede wszystkim strategie i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego.

Strategie i programy wdrożeniowe

Zarówno program ochrony środowiska, jak i plan gospodarki odpadami stanowią politykę ochrony środowiska do 2011 roku oraz określają program wdrożeniowy na najbliższe 4 lata (2004 - 2007).

Systemy zarządzania środowiskowego

Od zakładów przemysłowych, które nadal są źródłem poważnych zagrożeń dla środowiska, oczekuje się zwiększonej aktywności na rzecz jego ochrony. Ochrona ta nie może sprowadzać się tylko do naprawy już zaistniałych szkód i spełniania wymogów zdefiniowanych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska. Konieczne staje się przede wszystkim zapobieganie powstawaniu negatywnych oddziaływań czy szkód w środowisku. Działania na rzecz, ochrony środowiska wymuszane były przez czynniki zewnętrzne: społeczeństwo, przepisy prawne, administrację publiczną zajmującą się ochroną środowiska. Koncepcja zrównoważonego rozwoju stwarza podstawę do zmiany nastawienia przedsiębiorców do ochrony środowiska, polegające na samodzielnym definiowaniu problemów i szukaniu (z wyprzedzeniem) środków zaradczych. Stąd powstała koncepcja zarządzania środowiskowego.

Cechą zarządzania środowiskowego jest włączenie środowiska i jego ochrony do celów strategicznych firmy i przypisanie tych zagadnień do kompetencji zarządu firmy. Idea ta jest realizowana poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (systemy sformalizowane - np. normy ISO 14000, EMAS, lub niesformalizowane - np. Program Czystszej Produkcji). Powinny być prowadzone działania inspirujące firmy do starań o wprowadzenie systemu zarządzania środowiskowego, wskazujące na niewątpliwie korzyści wynikające z jego wprowadzenia.

Wspomniane systemy zarządzania środowiskowego polecane są również dla zakładów gospodarki komunalnej oraz instytucji publicznych, w tym Urzędów Wojewódzkich, Powiatowych i Gminnych.

8.2. Finansowanie zadań

Koszt wykonania wymienionych w programie ochrony środowiska zadań oszacowano na podstawie wskaźników kosztów realizacji inwestycji przyjętych w *Wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska* dla województwa podlaskiego, Powiatowym Programie Ochrony Środowiska dla powiatu SIEMIATYCKIEGO na lata 2004 – 2014.

Możliwości realizacji inwestycji w zakresie ochrony środowiska ze środków własnych samorządów są limitowane ogólną sumą możliwych do uzyskania dochodów oraz potrzebą realizacji inwestycji w innych sferach działalności.

W latach realizacji Programu dofinansowanie zadań będzie możliwe z funduszy celowych oraz programów pomocowych i strukturalnych UE:

- *Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego Województwa Podlaskiego na lata 2004 – 2006* umożliwi uzyskanie dofinansowania zadań z zakresu ochrony środowiska w ramach:
  - działania 1.2 na infrastrukturę ochrony środowiska w zakresie gospodarki wodnościekowej oraz gospodarki odpadami – 7 000 tys. EURO,
  - działania 4.1 Rozwój wsi i infrastruktury lokalnej związanej z rolnictwem – 7000 tys. EURO,
  - działania 4.2 Tworzenie warunków dla zwiększenia poziomu inwestycji lokalnych – 3 400 tys. EURO,
  - działania 4.3 Promocja turystyki – 3 000 tys. EURO,

W ramach działań 4.1 – 4.3 na infrastrukturę można będzie przeznaczyć jedynie część środków – około 40 % tzn. 5 360 tys. EURO. Łącznie ze środków *Programu Operacyjnego...* można będzie pozyskać 6 180 tys. EURO, tj. około 24 720 tys. zł.

Szacowana kwota dofinansowania może ulec zmianie w związku z faktem, iż ostateczna wersja *Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004 – 2006*, od którego zależy tekst *Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego Województwa Podlaskiego*, jest w fazie opiniowania przez Komisję Europejską.

- Wojewódzki, powiatowe i gminne fundusze OŚiGW dysponują rocznie kwotą około 24 000 tys. zł. Zakładając pełne wykorzystanie środków w ciągu 4 lat można będzie dofinansować zadania kwotą około 96 000 tys. zł, w tym inwestycyjne kwotą około 85 000 tys. zł.
- Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych dysponuje rocznie kwotą około 1 000 tys. zł, tzn. że przy spełnieniu warunków dofinansowania zadań można będzie uzyskać w ciągu 4 lat około 4 000 tys. zł.
- Fundusz SAPARD przeznacza na rozwój infrastruktury w rolnictwie kwotę 3 515 531 EURO tj. około 14 000 tys. zł.
- Fundusz Spójności będzie od roku 2004 wspierał zadania inwestycyjne o wartości powyżej 10 000 tys. EURO. Będzie on finansował zadania na podobnych zasadach jak obecnie fundusz ISPA. Uwarunkowania co do wartości zadań oraz nieustalone dotychczas limity dla województw, pozwalają jedynie na szacunkowe określenie możliwości dofinansowania zadań. Szacunkowa kwota pozyskania środków z funduszu spójności wynieść może nawet 664 647 tys. zł. Przyjęto jako kwotę realną dla całego województwa podlaskiego 200 000 tys. zł.

- Ekofundusz oraz NFOŚiGW; fundusze te dysponują w skali roku środkami w wysokości około 2 250 000 tys. zł. Zakładając dofinansowanie zadań z funduszy ekologicznych na poziomie lat ubiegłych, można przewidywać uzyskanie dofinansowania z tych funduszy w kwocie około 25 000 tys. zł rocznie tj. 100 000 tys. zł w skali całego województwa

Realizacja zadań wymienionych w programie zmierza do zmniejszenia dysproporcji w rozwoju sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, zwiększenia liczby obsługiwanych mieszkańców w zakresie oczyszczania ścieków, znacznej poprawy stanu czystości powierzchni ziemi, poprawy stanu czystości wód i powietrza oraz zwiększenia stopnia bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców. Okres realizacji programu winien także owocować wzrostem świadomości ekologicznej mieszkańców, niezbędnej dla realizacji zadań proekologicznych.

Nadal jednak pozostanie do realizacji wiele zadań inwestycyjnych, niezbędnych do uzyskania stanu pełnej poprawy w zakresie ochrony środowiska. Będzie to głównie kontynuacja zadań wymienionych w niniejszym programie, w zakresie:

- rozbudowy sieci kanalizacyjnej,
- rekultywacji składowiska odpadów, poprawy efektywności selektywnej zbiórki odpadów oraz budowy Miejskiego Centrum Odzysku Surowców,
- modernizacji istniejących źródeł ciepła oraz rozwoju i modernizacji instalacji zapobiegających zanieczyszczaniu powietrza,
- rozwoju energetyki odnawialnej,
- poprawy infrastruktury komunikacyjnej miasta,
- doskonalenia zakresu monitoringu środowiska,
- rozwoju materiało- i energooszczędnych technologii,
- upowszechniania edukacji środowiskowej.

Literatura

1. Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju - Polska 2025; Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, Warszawa 2000.
2. *II Polityka Ekologiczna Państwa*, Warszawa, 2001.
3. *Informacja o stanie środowiska na terenie powiatu SIEMIATYCKIEGO*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku 2002.
4. *Informacje Ochrona środowiska i leśnictwo w województwie podlaskim w 2001 r. Informacje i opracowania statystyczne*, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2002.
5. *Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej*, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002.
6. *Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju*; Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, 2000.
7. *Krajowa strategia ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej* - projekt, Ministerstwo Środowiska, 2002.
8. *Krajowa strategia ograniczenia emisji metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych*; Ministerstwo Środowiska, 1999.
9. *Krajowy plan gospodarki odpadami*, Warszawa 2002.
10. *Narodowa strategia edukacji ekologicznej*; Ministerstwo Środowiska, 1998.
11. *Narodowa strategia ochrony środowiska na lata 2000-2006*; Ministerstwo Środowiska, 2000.
12. *Narodowa strategia rozwoju regionalnego*; Ministerstwo Gospodarki, 2000.
13. *Narodowy Plan Rozwoju (NPR)*, Ministerstwo Gospodarki, 2003.
14. *Narodowy program przygotowania do członkostwa w Unii Europejskiej; Komitet Integracji Europejskiej*, 1998 (ze zmianami).
15. *NATURA 2000 Europejska sieć ekologiczna*, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002.
16. Ogólnie dostępne źródła internetowe.
17. *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego*, projekt, Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego, Białystok, 2002
18. *Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010*, Warszawa 2002.
19. *Polityka leśna państwa* (wraz z dokumentami uzupełniającymi, takimi jak Krajowy program zwiększania lesistości, Strategia ochrony leśnej różnorodności biologicznej i in.), Ministerstwo Środowiska, 1996.
20. *Polityka transportowa państwa na lata 2001 - 2015 dla zrównoważonego rozwoju kraju*, Ministerstwo Infrastruktury, 2001.
21. *Program Ochrony Środowiska Powiatu SIEMIATYCKIEGO*, Białystok 2003.
22. *Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego*, Białystok 2003.
23. *Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002 -2010*.
24. *Spójna polityka strukturalna rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa*; Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 1999.
25. *Strategia ochrony leśnej różnorodności biologicznej*, Ministerstwo Środowiska, 1996.
26. *Strategia rozwoju energetyki odnawialnej*; Ministerstwo Środowiska, 2000.
27. *Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006*; Ministerstwo Gospodarki, 2001
28. *Strategia rozwoju turystyki województwa podlaskiego*, 2002

29. *Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego*,
30. *Średniookresowa strategia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich*, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 1998.
31. *Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami*, Białystok 2003.
32. *Wskaźniki emisji substancji zanieczyszczających wprowadzanych do powietrza z procesów energetycznego spalania paliw*, Materiały informacyjno-instruktażowe, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 1996.
33. *Wytyczne dla Planów Gospodarki Odpadami na szczeblu Gmin/Powiatów* - opracowane przez Ministerstwo Środowiska.
34. *Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym* – opracowane przez Ministerstwo Środowiska.
35. *Założenia polityki energetycznej Polski do 2020 roku*, Ministerstwo Gospodarki, 2000.